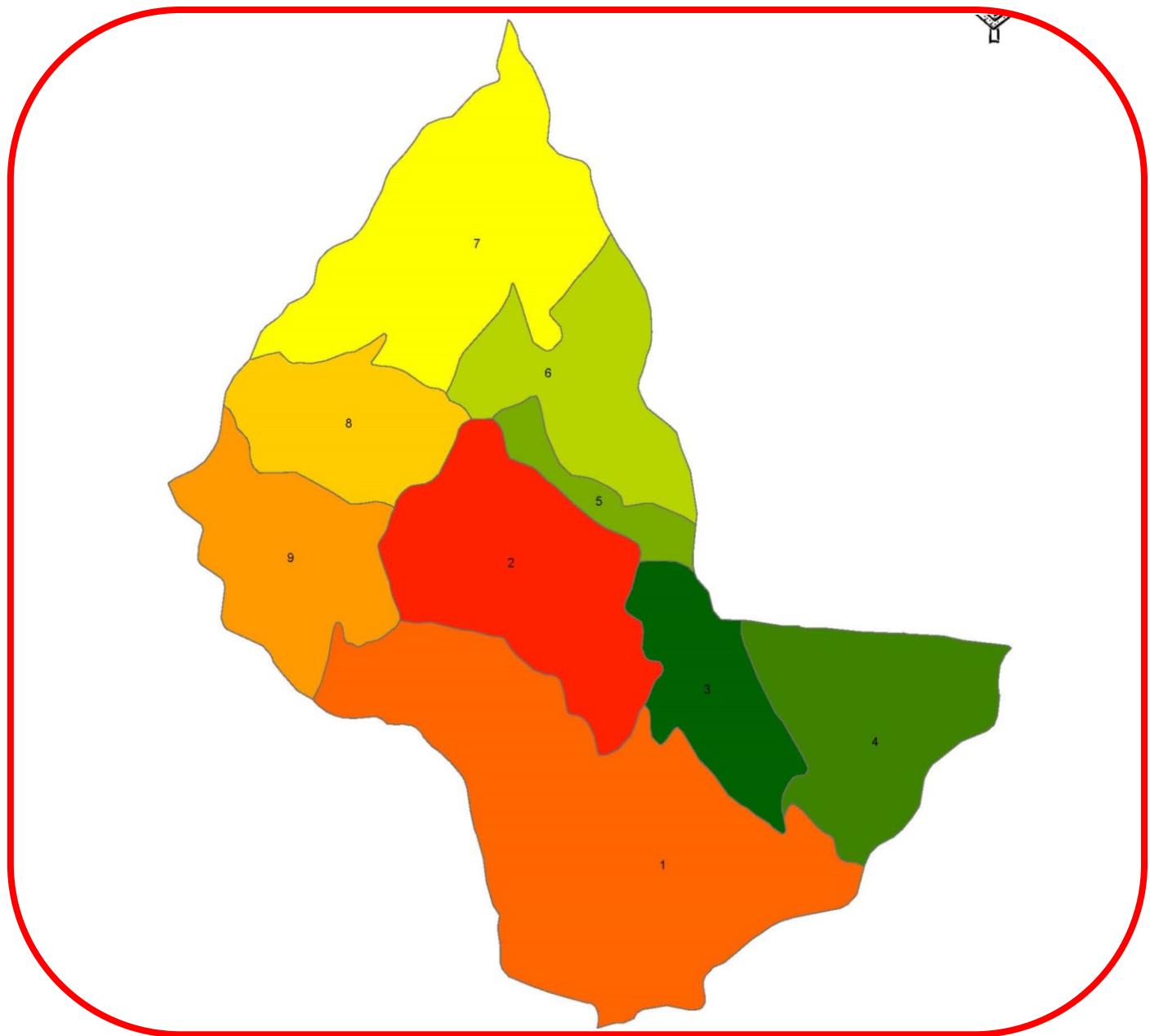

खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता योजना प्रतिवेदन पिप्ले गाविस

म्याङ्गदी
जिल्ला

तयार गर्ने :

गाउँ विकास समितिको कार्यालय, पिप्ले

तयार गरिएको मिति : २०७२/...../.....

गाउँ विकास समिति स्तरीय
खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता योजना
फाईनल मस्यौदा प्रतिवेदन
राँखु पिप्ले गा.वि.स

२०७२

दुई शब्द

राँखु पिप्ले गाउँ विकास समिति, म्याग्दीको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना (V-WASH Plan) तयार गरिएकोमा हामीलाई खुशी लागेको छ । यो खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको प्रतिवेदनले सबै पहिचान भएका पानीका श्रोतहरु, तिनीहरुको उपयोग, विद्वमान खानेपानी तथा सरसफाईको अवस्था र गा.वि.स.मा भविष्यमा विकास गरिने खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धि सबै संभावनालाई समावेश गरेको छ । यो प्रतिवेदन सहभागितात्मक र योजना तयारीको समावेशी प्रक्रियाको प्रतिफल हो । यो गा.वि.स. मा आवश्यकता पहिचान गरिएका सबै खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाहरुलाई समावेश गरेको छ । यो दस्तावेज तयार गर्नु त्यति सजिलो कार्य भने होइन । विभिन्न स्तरका सबै सरोकारवालाहरुको प्रतिवद्ध, सामुहिक प्रयास तथा सघन अन्तरक्रियाबाट आएको प्रतिफल हो ।

हामीले यो अवसरलाई उहांहरुको उत्साही सहभागिता र महत्वपूर्ण योगदानको रूपमा लिएका छौ । जिल्ला विकास समिति म्यान्दीको प्राविधिकका साथै आर्थिक सहयोग, पश्चिम नेपाल ग्रामिण खानेपानी तथा सरसफाई परियोजना को सहजिकरण तथा ब्यबस्थापन सहयोग र ताकम गा.वि.स. जसले यस कार्यमा अग्रसरता, समन्वय र आर्थिक व्यवस्थापन गर्यो त्यस वापत हामी विशेष धन्यवाद दिन चाहान्छौ ।

जि.वि.स.म्याग्दीले खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना (V-WASH Plan) लाई स्थानीय सरकार (गा.वि.स.) र सम्बन्धित क्षेत्रगत संस्थाहरुको योजना निर्माण गर्ने औजारको रूपमा लिएको छ । खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना (V-WASH Plan) को सफल कार्यान्वयनको लागि खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति (V-WASH-CC) ले गा.वि.स. स्तरमा संभाव्य संस्थाहरुसंग समन्वय र अग्रसरता लिइ सम्पर्क संस्थाको रूपमा कार्य गर्नेछ भन्ने आशा लिएका छारै । हामीलाई आशा छ कि गा.वि.स. पूर्ण सरसफाइ कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै स्वच्छता कायम राख्न तथा खानेपानी तथा सरसफाईको क्षेत्रमा सेवा प्रदान गर्न सक्षम हुने छ ।

अन्तमा, यो खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना ९५४४ एविल० को कार्यान्वयनमा हामी प्रतिवद्धता व्यक्त गर्दछौ र सबै सम्बन्धित संस्थाहरुलाई सहयोगको लागि अपील गर्दछौ ।

जिल्ला विकास समिति (जि.वि.स.)

म्याग्दी

धन्यवाद जापन

म्यागदीको राँखु पिप्ले गाड़ विकास समिति (गा.वि.स.) र खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति (V-WASH-CC) ले खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना (V-WASH Plan) प्रस्तुत गरेकोमा हामीलाई गर्व छ जुन सहभागितात्मक र समावेशी योजना प्रक्रिया, सघन सामाजिक र प्राविधिक विश्लेषणको आधारमा खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता योजना (V-WASH Plan) को रूपमा लिइएको छ ।

जि.वि.स.म्यागदी र पश्चिम नेपाल ग्रामिण खानेपानी तथा सरसफाई परियोजना लाई प्राविधिक र आर्थिक सहयोग गरे वाफत राँखु पिप्ले गाड़ विकास समिति र खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति (V-WASH-CC) हार्दिक धन्यवाद दिन चाहान्छ । त्यस्तै सामाजिक तथा प्राविधिक अध्ययन र प्रतिवेदन तयार गरी सहयोग पुऱ्याउने सम्पूर्ण सहयोगीहरु लाई धन्यवाद व्यक्त गर्दछौं ।

साथै यस खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना (V-WASH Plan) को तयारीमा सक्रिय सहभागिता जनाउने स्थानीय वासिन्दा, राजनीतिक दलका सदस्यहरु, विद्यालय शिक्षक, क्लव, समुदायमा आधारित संस्थाहरु आदि प्रति खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति (V-WASH-CC) राँखु पिप्ले, कृतज्ञता जापन गर्दछ ।

राँखु पिप्ले गा.वि.स.का वडा नागरिक मञ्च सदस्यहरुको सहयोग र सहकार्यलाई हामी हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छौं ।

गाड़ विकास समिति, राँखु पिप्ले म्यागदी

र

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति, (V-WASH-CC) राँखु पिप्ले, म्यागदी

अध्याय एक

१ गा.वि.स को पार्श्वचित्र	१
१.१ गा.वि.स को परिचय	१
१.२ सामाजिक तथा आर्थिक विशेषताहरु	१
१.२.१ जनसंख्या	१
१.२.२ साक्षरता	३
१.२.३ स्वास्थ्य र सरसफाईको अवस्था	३
१.३ गाविसको संस्थागत अवस्था	४
१.३.१ उपभोक्ता समिति	५
२.१ विद्यमान जलश्रोतको परिचय	६
२.१.१ जलश्रोतको विश्लेषण र यसका प्रकार	६
२.१.२ क्षमताको आधारमा मुहानको बर्गीकरण	६
२.१.३ गुणस्तरका आधारमा मूहान	७
२.१.४ सम्भाव्य उपयोगका आधारमा मूहान	८
२.१.५ श्रोतमा विवाद	८
२.२ खानेपानी	८
२.२.१ खानेपानीको विद्यमान अवस्था	८
२.२.२ विद्यमान खानेपानी सुविधास्तर	८
२.३ सरसफाई तथा स्वच्छता	१६
२.३.१ गाविस को सरसफाई तथा स्वच्छताको अवस्था	१६
२.३.२ सार्वजनिक तथा संस्थागत शौचालय	१७
३.१ प्राक्कथन	१८
३.२ परिचय	१८
३.३ गाविस वास योजनाको उद्देश्य	१९
३.४ विधि	२०
३.६ गाविसको पञ्चबर्षीय योजना तर्जुमा	२१
३.६.१ खानेपानी	२१

३.६.२ सरसफाई तथा स्वच्छता कार्य योजना	२२
३.६.३ अनुगमन र मूल्यांकन:	२३
३.६.४ पूर्ण सरसफाई पश्चातको क्रियाकलापहरु:.....	२३
३.६.५ संभावित सहयोगी निकायहरु	२४
अनुसूचीहरु:	२५
अनुसूची-१ पिप्ले गा.वि.स को नक्सा	२५
अनुसूची २ घरधुरी तथा जनसंख्या	२५
अनुसूची ३ विद्यालय तथा उपलब्ध सुविधा.....	२७
अनुसूची ४ संस्थागत अवस्था तथा उपलब्ध सुविधा.....	२८
अनुसूची ५ गाविसका टोलहरुका घरेलु चर्पीहरुको अवस्था.....	२९
अनुसूची ६ गा वि स मा पहिचान भएका पानीका श्रोतहरु.....	३१
अनुसूची ७ खानेपानीको विद्यमान उपयोग अवस्था	३२
अनुसूची ८ खानेपानीको सुविधास्तर निर्धारण.....	३४
अनुसूची ९ विद्यमान खानेपानी योजनाको व्यवस्थापकिय अवस्था	३५
अनुसूची १० गा वि स स्तरिय खानेपानीको पाँच वर्षिय योजना तर्जुमा.....	३६
अनुसूची ११ गाविस को एक वर्षे कार्य योजना.....	३७
अनुसूची १२ पूर्ण सरसफाईको लागि वडा र गाविस तहको कार्ययोजना	३७
अनुसूची १३ गाविस स्तरीय पूर्ण सरसफाई योजना चक्र	३८

यस भित्र प्रयोग गरीएका संक्षिप्त रूपहरू:

आर. भि. टी.	रिजरभ्वाएर टंकी
आ.व.	आर्थिक वर्ष
उ.मा.वि.	उच्च माध्यमिक विद्यालय
किमि	किलो मिटर
क्र. सं	क्रम संख्या
खा.पा.	खानेपानी
खा.पा.यो.	खानेपानी योजना
गाविस	गाउँ विकास समिति
जि. आई.	रायाल्भनाइज्ड आइरन
जि.वि.स..	जिल्ला विकास समिति
नि.मा.वि.	निम्न माध्यमिक विद्यालय
ने.रु..	नेपाली रुपैया
न.	नम्बर
प्रा.वि.	प्राथमिक विद्यालय
मा.वि.	माध्यमिक विद्यालय
वि.सं.	विक्रम सम्बत
VWASH	Village Water, Sanitation and Hygiene
VWASHCC	Village Water, Sanitation and Hygiene Coordination Committee

अध्याय एक

१ गा.वि.स को पार्श्वचित्र

१.१ गा.वि.स को परिचय

राँखु पिप्ले गाउँ विकास समितिको पूर्वमा भगवती गाविस, पश्चिममा पातलेखेत गाविस, उत्तरमा दगनाम गाविस र दक्षिणमा पर्वत जिल्ला र कालीगण्डकी नदीले छुट्टाएको म्यागदी जिल्लामा पर्दछन् । राजनैतिक विभाजनका हिसाबले यो गाउँ विकास समिति जिल्लाको निर्वाचन क्षेत्र नं.१ मा रहेको छ । यस गाउँ विकास समितिमा ३२ वटा बस्तिहरु रहेको छ ।

भिरालो धरातलिय स्वरूपले बनेको यो गाउँ विकास समिति समुद्री सतहदेखि १०६९ मिटर देखि १८१२ मिटर सम्म उचाईमा अवस्थित छ । कुल क्षेत्रफल करिब १०.१६ वर्ग किलोमीटर रहेको यस गाउँ विकास समितिको भूउपयोग स्थिति देहायबमोजिम छ :

कुल कृषियोग्य भूमि	: ४८.८२ %
जंगल क्षेत्र	: ८.२१ %
झाडि, बुट्यान र चरन क्षेत्र	: ४२.२० %
खोलानाला, आवास तथा अन्य क्षेत्र	: ०.७६ %

(श्रोत: नापी विभाग नक्सा)

१.२ सामाजिक तथा आर्थिक विशेषताहरु

१.२.१ जनसंख्या

राँखु पिप्ले गा.वि.स.मा जातजातीको वसोवासको अवस्थालाई हेर्दा विविधता रहेको पाईन्छ । वाड भेला, घरधुरी सर्वेक्षण अध्ययनबाट आएको तथ्याङ्क अनुसार हाल यस गाविसमा कुल ७५६ घरधुरी रहेका छन् । यस गाविसको कूल जनसंख्या (प्रक्षेपित) ३,९३६ मध्ये महिलाको जनसंख्या २,२१७ अर्थात ५६.३२% र पुरुषको १,७१९ अर्थात ४३.६८ % (श्रोत: जिल्ला पार्श्वचित्र २०७१) रहेको छ । विस्तृत विवरण अनुसूची-१ मा दिइएको छ ।

अन्य समुदायको वाहुल्यता रहेको यस गाविसमा आदिवासी जातजातीको १.३२ % दलितको ४१.१३ % र अन्यको ५७.५३ % घरधुरी रहेको छ । विस्तृत विवरण अनुसूची- ३ मा दिइएको छ ।

तालिका : जातिय घरधुरी तथा जनसंख्या

वार्ड नं	टोलको नाम	दलित	जनजाति	धार्मिक अल्पसंख्यक (मुसलमान)	तराई पिछडा वर्ग घरधुरी	अन्य घरधुरी	जम्मा घरधुरी
१	सेतीपाखा	०	०	०	०	२८	२८
	देउराली	११	०	०	०	३	१४
	ज्वाले	१०	०	०	०	०	१०
	तीसमुरा	०	०	०	०	७	७
	बुढाघर	०	०	०	०	१०	१०

	अर्कल	६	०	०	०	१४	२०
	धर्मशाला	०	०	०	०	१०	१०
	अन्तरधर	०	०	०	०	५	५
	जम्मा	२७	०	०	०	७७	१०४
२	धरमपानी	१	०	०	०	१५	१६
	भार्के	०	०	०	०	१६	१६
	खिरखार्क	५	०	०	०	१२	१७
	माथिल्लो धरमपानी	०	०	०	०	१४	१४
	एकघरे	५	०	०	०	९	१४
	जम्मा	११	०	०	०	६६	७७
३	गौरीगाउँ	१०	०	०	०	१८	२८
	अमराई	५	२	०	०	१५	२२
	जम्मा	१५	२	०	०	३३	५०
४	रानीपौवा	२०	०	०	०	३०	५०
	पानीखरे	५	०	०	०	१४	१९
	धैरोखर्क, हर्खर्क	१३	०	०	०	२	१५
	खरिपानी	०	०	०	०	५	५
	बस्नेगौडा	०	०	०	०	१५	१५
	जम्मा	३८	०	०	०	६६	१०४
५	प्युठानी	४	०	०	०	५	९
	दुलेपानी	८०	०	०	०	१०	१०
	जम्मा	८४	०	०	०	१५	१९
६	मालिका	१०	५	०	०	१०	१०५
	जम्मा	१०	५	०	०	१०	१०५
७	घोरमाला	१०	०	०	०	१५	२५
	जम्मा	१०	०	०	०	१५	२५
८	बोरुक	४	०	०	०	१६	२०
	ठुलोखर्क	५	०	०	०	१५	२०
	फुलबारी	०	१	०	०	३१	३२
	बलिनडांडा, घटेखोला	१	२	०	०	१७	२०
	जम्मा	१०	३	०	०	७९	९२
९	मिलन चोक	२	०	०	०	१८	२०
	मौवाफांट	१५	०	०	०	४५	६०
	चौरेली टोल	१	०	०	०	९	१०
	खप्सिनि डांडा	८	०	०	०	२	१०
	जम्मा	२६	०	०	०	७४	१००

१.२.२ साक्षरता

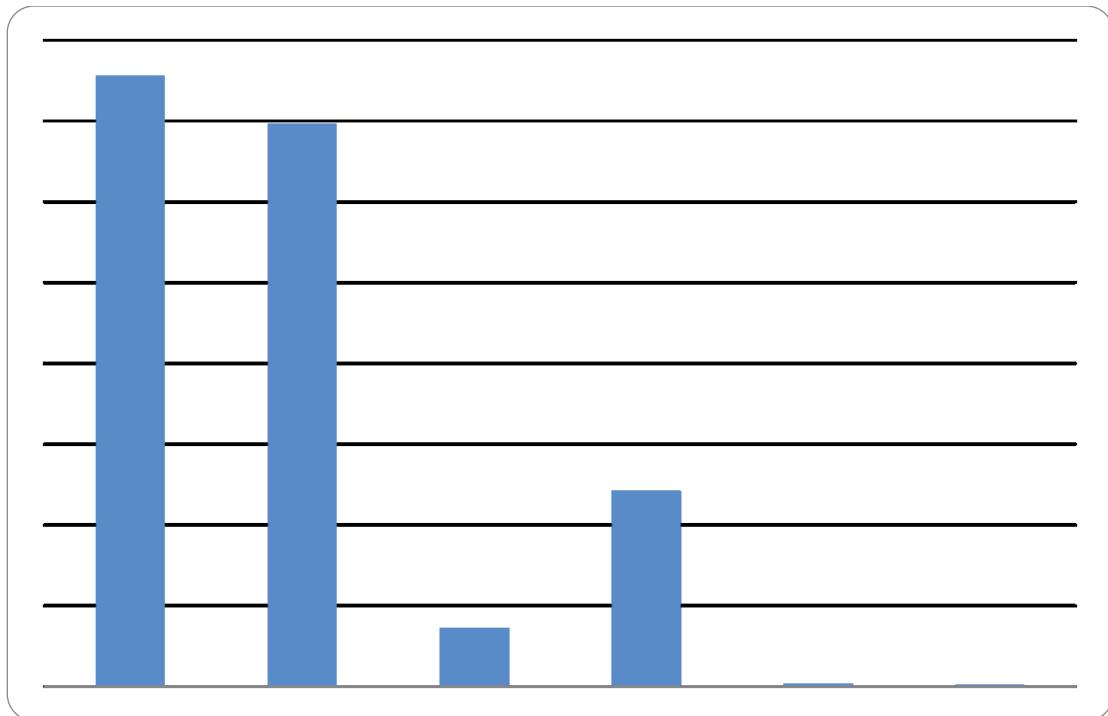
यस गाविसको साक्षरता दर राम्रो छ । तथ्यांक कार्यालय बागलुडले प्रकाशित गरेको जिल्ला वस्तुगत विवरण, म्यागदी २०७२ अनुसार ५ वर्ष वा माथिका साक्षर वा अध्ययनरत जनसंख्या २४२४ देखिन्छ । जसमध्ये पुरुष १२०८ र महिला १२१६ रहेको छ ।

चार वटा सरकारी विद्यालय रहेको यस गाविसमा सम्पुर्ण विद्यालयमा शौचालय रहेको देखिन्छ । जस अन्तर्गत २ वटा विद्यालयमा पानीको सुविधा नभएको र बाँकी २ वटामा पानीको सुविधा भएको देखिन्छ ।

तालिका : विद्यालय र उपलब्ध सुविधाहरु

विद्यालयको स्तर	संख्या	विद्यार्थी संख्या	शौचालयको सुविधा भएका	खानेपानीको सुविधा भएका	छात्र र छात्राको लागी छुट्टाछुट्टै शौचालय	शौचालयमा हात धुने व्यवस्था
प्रा.वि	२	११०	२	१	१	२
मा. वि	२	५५०	२	१	२	२

१.२.३ स्वास्थ्य र सरसफाईको अवस्था

चित्र सरसफाईको अवस्था

सरसफाईको सूचक भनेर चर्पालाई लिने गरिन्छ । यस गाविस को कूल ७५६ घरधुरी मध्ये ६९७ अर्थात् ९२.२ % घरमा पक्की चर्पी रहेको छ, भने ८९ अर्थात् ७.८% घरमा कच्ची चर्पी रहेको छ ।

सरसफाईको अरु सूचकहरूमा सुधारिएको आधुनिक चुलो प्रयोग गर्ने घरधुरी ३२.०१ %, भाडा सुकाउने चाड प्रयोग गर्ने घरधुरी ०.५२ %, पानी सुद्धिकरणको लागी घरेलु विधि अपनाउने घरधुरी ०.२६ %, हात धुने ठाउं भएका घरधुरी ३.३० %, त्यसैगरि करेसावारीमा खेर गएको पानी प्रयोग गर्ने घरधुरी १.९८ % र सफा तथा स्वच्छता तरिकाले खानेकुरा व्यवस्थापन गर्ने घरधुरी १.५८ % रहेको छ ।

१.३ गाविसको संस्थागत अवस्था

यस गाविसमा खानेपानी उपधभोक्ता समितिहरुको अलावा विद्यालय, सरकारी कार्यालयहरु र समुदायमा आधारित संघ संस्थाहरु समेत गरि ८ वटा संस्थाहरु रहेका छन् । यी संस्थाहरु मध्ये ७ वटा संस्थाहरुमा शौचालय रहेको छ, भने वांकी १ वटा संस्था शौचालय विहिन रहेको छ । जसअन्तर्गत ४ वटा शौचालयमा पानीको सुविधा भएको र वांकी ४ वटामा पानीको सुविधा नभएको देखिन्छ । यसको विस्तृत विवरण अनुसुची ५ मा दिइएको छ ।

तालिका : गाविसमा अवस्थित संस्था तथा उपलब्ध सुविधाहरु

संस्थाको नाम	संस्थाको भवन	खानेपानीको सुविधा	शौचालय	महिला र पुरुषको लागी छटाछटै छ ?	शौचालयमा पानीको सुविधा	शौचालय सफा तथा स्वच्छ	फोहर व्यवस्थापन अभ्यास
श्री ज्ञानोदय मा.वि	छ	छ	छ	छ	छैन	छ	खाल्डोमा फाल्ने
श्री रघुगंगा मा.वि	छ	छ	छ	छ	छ	छ	जलाउने
राँखु पिप्ले स्वास्थ चौकी	छ	छ	छ	छैन	छ	छ	जलाउने
श्री अमरसिंह प्रा.वि	छ	छैन	छ	छ	छैन	छैन	खाल्डोमा फाल्ने
रघुधात सल्लेरी	छ	छैन	छ	छैन	छ	छैन	जथाभावी फाल्ने
बाल विकास केन्द्र	छ	छैन	छ	छैन	छैन	छैन	जथाभावी फाल्ने
सामुदायिक भवन	छ	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	जथाभावी फाल्ने
श्री हिमालय प्रा.वि	छ	छ	छ	छैन	छ	छ	खाल्डोमा फाल्ने

१.३.१ उपभोक्ता समिति

यस गाविस भित्र संचालनमा रहेका २३ वटा खानेपानी तथा सरसफाई योजनाहरु मध्ये १७ वटामा मात्र उपभोक्ता समिति अस्थित्वमा देखिन्छन् । १७ वटा मध्ये पनि पाँच वटा मात्र जिल्ला जलश्रोत समितिमा दर्ता भएको छ भने बाकी दर्ता भएको देखिदैन । ठुलोखर्क खा.पा.आ, घुलेखर्क खा.पा.आ, गोरुमोल खा.पा.आ, कलेजाबाङ्ग खा.पा.आ, पिप्ले स्किम १ दुलेपानी खा.पा.आ, पिप्ले खा.पा.आ, स्किम ६, अमरामाई, गलेश्वर खा.पा.आ उपभोक्ता समितिहरु सकृय देखिन्छन् । जसमध्य ठुलोखर्क खा.पा.आको मर्मत सम्भार कोष रु ४०००, घुलेखर्क खा.पा.आ को रु २०००, गोरुमोल खा.पा.आ रु ७०००, कलेजाबाङ्ग खा.पा.आ रु १५०००, पिप्ले स्किम १ दुलेपानी खा.पा.आ रु १३०००, पिप्ले खा.पा.आ, स्किम ६, अमरामाई रु ३५०००, गलेश्वर खा.पा.आ रु १२००० संचित देखिन्छ र मर्मत सम्भार कार्यकर्ताको लागि गलेश्वर खा.पा.आ मा सबै भन्दा बढी मासिक पारिश्रमिक रु. २००० दिएको देखिन्छ । यसको विस्तृत विवरण अनुसुची १० मा दिइएको छ ।

अध्याय दुई

२. गाविसको खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छताको अवस्था

२.१ विद्यमान जलश्रोतको परिचय

२.१.१ जलश्रोतको विश्लेषण र यसका प्रकार

यस गाविसमा जम्मा ४३ श्रोतहरु पहिचान गरिएका छन्। जस मध्ये ४२ वटा मूलहरु र १ वटा खोल्सी रहेको छ। वडाअनुसार सबैभन्दा कम श्रोत वडा नं ६ मा १ वटा र सबैभन्दा धेरै श्रोत वडा नं ८ मा ९ वटा रहेका छन्। समुदायले पहिचान गरेका पानीका श्रोतहरूको विस्तृत विवरण अनुसुची ७ मा दिइएको छ।

तालिका : जलश्रोतहरूको बर्गीकरण

वडा नं	मुल	खोल्सी	खोला	नदी	पोखरी	अन्य	जम्मा
१	५	१	०	०	०	०	०
२	७	०	०	०	०	०	०
३	५	०	०	०	०	०	०
४	४	०	०	०	०	०	०
५	३	०	०	०	०	०	०
६	१	०	०	०	०	०	०
७	४	०	०	०	०	०	०
८	९	०	०	०	०	०	०
९	४	०	०	०	०	०	०
जम्मा	४२	१	०	०	०	०	०
प्रतिशत	९७.६७ %	२.३३ %	० %	० %	० %	० %	० %

श्रोत : फिल्ड अध्ययन २०७२

२.१.२ क्षमताको आधारमा मुहानको बर्गीकरण

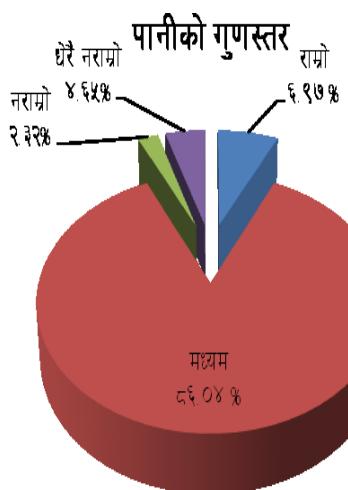
पहिचान भएका श्रोतहरूको क्षमता मापन गरी विश्लेषण गर्दा १२ वटा श्रोतहरूको क्षमता ०.१ लिटर प्रति सेकेण्ड भन्दा कम भएको, १८ वटा श्रोतहरूको क्षमता ०.१ देखि ०.५ लिटर प्रति सेकेण्ड, ५ वटा श्रोतहरूको क्षमता ०.५ देखि १ लिटर प्रति सेकेण्ड रहेका छन् भने ८ वटा श्रोतको क्षमता १ लिटर प्रति सेकेण्ड भन्दा माथी रहेको छ।

तालिका : क्षमताको आधारमा जलश्रोतहरुको बर्गीकरण

वडा नं	<०.१	०.१ - ०.५	०.५ - १	>१	जम्मा
१	५	१	०	०	६
२	४	०	१	२	७
३	१	४	०	०	५
४	०	२	१	१	४
५	२	१	०	०	३
६	०	१	०	०	१
७	०	१	२	१	४
८	०	६	१	२	९
९	०	२	०	२	४
जम्मा	१२	१८	५	८	४३
प्रतिशत	२२.५८ %	३५.४८ %	११.३५ %	२२.५८ %	१०० %

श्रोत : फिल्ड अध्ययन २०७२

२.१.३ गुणस्तरका आधारमा मूहान

प्राविधिक विश्लेषणको धेरै महत्वपूर्ण कार्य पानीको गुणस्तर विश्लेषण गर्नु हो । तर पानीको गुणस्तर विश्लेषण मुहान अवस्थित रहेको स्थानको अवलोकन, श्रोतको वरिपरि रहेको वन, जंगल, सफाईपन, श्रोतको संरक्षण, हाल पानी उपयोगका चलनहरु, मुहानको वरिपरिका बस्तिहरु, दिसाको कारणबाट प्रदूषण हुनसक्ने संभावना र सडेगलेका सिनो आदिबाट गुणस्तरको विष्लेषण गरिएको छ । पहिचान गरिएका जलश्रोतहरुको गुणस्तर विश्लेषण गर्दा ६.९७% अर्थात ३ वटा पानीका श्रोतहरु राम्रो रहेको, ८६.०४% अर्थात ३७ वटा पानीका श्रोतहरु मध्यम, २.३2 % अर्थात १ पानीका श्रोतहरु नराम्रो र ४.६५% अर्थात २ वटा श्रोतहरु धेरै नराम्रो श्रेणीमा रहेका छन् ।

तालिका : गुणस्तरको आधारमा जलश्रोतहरुको बर्गीकरण

वडा नं	राम्रो	मध्यम	नराम्रो	धेरै नराम्रो	जम्मा
१	०	६	०	०	६
२	०	७	०	०	७
३	१	४	०	०	५

४	१	३	०	०	४
५	०	३	०	०	३
६	०	१	०	०	१
७	०	४	०	०	४
८	१	८	०	०	९
९	०	१	१	२	४
जम्मा	३	३७	१	२	४३
प्रतिशत	६.९७%	८६.०४%	२.३२ %	४.६५%	१०० %

श्रोत : फिल्ड अध्ययन २०७२

२.१.४ सम्भाव्य उपयोगका आधारमा मुहान

गाविस मा पहिचान भएका जम्मा ४३ वटा पानीका श्रोतहरु मध्ये ३३ वटा श्रोतहरु विद्यमान खानेपानी योजनाहरुमा प्रयोग भएका देखिन्छन् र १० वटा श्रोतहरु मात्र प्रयोगमा नरहेको देखिन्छ । हाल प्रयोगमा नरहेका श्रोतहरुको पनि भविष्यमा गएर खानेपानी, सरसफाई, उद्योग, सिंचाई, जलशक्ति, वातावरण तथा पर्यावरण आदिमा संभाव्य प्रयोग हुन सक्ने देखिन्छ ।

२.१.५ श्रोतमा विवाद

फिल्ड अध्ययनको समयमा स्थानिय समुदायको सहयोगमा गाविस भरी जम्मा ४३ वटा पानीका श्रोतहरु पहिचान गरिएको थियो । श्रोत पहिचानको समयमा ती श्रोतहरुमा विवाद छ, छैन भनि एकिन गरिएको थियो र विवाद कम गर्न योजनाहरुको छनौट गर्दा सहभागितात्मक योजना तर्जुमा प्रकृयालाई ध्यान दिइएको थियो । हाल कुनै श्रोतहरुमा विवाद नदेखिए पनि भविष्यमा आयोजना निर्माण अथवा संचालन गर्दा श्रोतमा विवाद आएमा स्थानिय समुदायको सहभागितामा गाविस स्तरमै छलफल गरी विवादको अन्त्य गरिने छ भन्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

२.२ खानेपानी

२.२.१ खानेपानीको विद्यमान अवस्था

यस गाविसका जम्मा ७५६ घरधुरी मध्ये खानेपानी सेवा प्राप्त घरधुरी ६८८ अर्थात् ९१ %, र सेवावाट बञ्चित घरधुरी ६८ अर्थात् ९ % रहेको छ। यसको विवरण अनुसूची-८ मा दिइएको छ।

तालिका : विद्यमानमा खानेपानीको उपलब्धता

वडा नं	जम्मा घरधुरी संख्या	खानेपानी सुविधा पुगेका घरधुरी संख्या	खानेपानी सुविधा नपुगेका घरधुरी संख्या
१	१०४	१०४	०
२	७७	७७	०
३	५०	५०	०
४	१०४	९३	११
५	९९	९९	०
६	१०५	७५	३०
७	२५	२५	०
८	९२	६५	२७
९	१००	१००	०
जम्मा	७५६	६८८	६८
प्रतिशत	१०० %	९१ %	९ %

श्रोत : फिल्ड अध्ययन २०७२

२.२.२ विद्यमान खानेपानी सुविधास्तर

सुविधास्तर वर्गीकरण गर्दा ३२ वटा टोल मध्ये १ वटा (३.१२ %) टोलको अवस्था राम्रो, २९ वटा -९०.६२%) टोलको अवस्था औसत, २ वटा (६.२५%) टोलको अवस्था नराम्रो रहेको छ। यी टोलहरूलाई प्राथमिकतामा राखी कार्यक्रम बनाउनु पर्ने देखिन्छ। सुविधास्तरको वर्गीकरण गर्दा निम्न बमोजिमका सुचकहरु प्रयोग गरिएको छ। विस्तृत विवरण अनुसूची-९ मा देखाइएको छ।

तालिका : सेवास्तर विश्लेषण गर्ने सुचकहरू

सेवास्तर	पानी ओसार्न लाग्ने औसत समय (मिनटमा)	परिमाण (लि./व्य./दिन)	पानीको गुणस्तर	विश्वसनियता महिना/वर्ष	निरन्तरता (घण्टा/दिन)
राम्रो (SL 1)	१५ मिनट सम्म	४५ वा सो भन्दा माथि	प्रदुषित नभएको	१२	६ वा सो भन्दा बढि
(तह २) स्वीकार्य	१६ देखि ३० मिनट सम्म	२५ देखि ४४ लि. सम्म	प्रदुषण हुने सम्भावना भएमा	११	५ देखि ६ घण्टा सम्म
(तह ३) नराम्रो	३१ देखि ४५ मि. सम्म	१५ देखि २४ ली. सम्म	प्रदुषण हुने सम्भावना उच्च भएमा	१०	४ देखि ५ घण्टा सम्म
(तह ४) धेरै नराम्रो	४५ मि. भन्दा माथि	१५ ली. भन्दा कम	वर्तमानमा प्रदुषण अवस्थामा रहेको	२ महिना भन्दा बढि	४ घण्टा भन्दा कम

तालिका : खानेपानी सुविधास्तर निर्धारण

वार्ड नं	टोलको नाम	जम्मा घरधुरी संख्या	पानी थाए ने स्थान	जम्मा घरधुरी संख्या	पानी ल्याउन लाग्ने औसत समय	पानीको परिमाण	पानीको गुणस्तर	श्रोटको विश्वसनियता	टोलको सुविधास्तर	कठिनतम अंक
१	सेतीपाखा	२६	धारा	२४	१	३	२	१	३	१८५.७
			कुवा	४	१	२	२	१	२	१
	देउराली	१४	धारा	१४	१	३	२	१	३	२००
	ज्वाले	१०	धारा	१०	१	२	२	१	२	१००
	तीसमुरा	७	धारा	९	१	२	२	१	२	१००
	बुढाघर	१०	धारा	१०	१	२	१	१	२	१००
	अर्कल	२०	धारा	१६	१	२	१	१	२	१००
			कुवा	२	१	२	२	१	२	
२	धर्मशाला	१०	धारा	१०	१	२	१	१	२	१००
	अन्तरघर	५	धारा	५	१	२	१	१	२	१००
	धरमपानी	१६	धारा	१६	१	१	१	१	१	०
	झार्के	१६	धारा	१६	१	२	१	१	२	१००
	खिरखार्क	१७	धारा	१७	१	२	१	१	२	१००
३	माथिल्लो धरमपानी	१४	धारा	१४	१	२	१	१	२	१००
	एकघरे	१४	धारा	१४	१	२	१	१	२	१००
३	गौरीगाउँ	२८	धारा	२५	१	२	२	१	२	११०.७९

		मुल	३	१	१	१	१	१	१	
	अमराई	२२	धारा	२२	१	२	१	१	२	१००
४	रानीपौवा	५०	धारा	४५	१	२	१	१	२	१००
			कुवा	५	१	२	१	१	२	
	पानीखरे	१९	धारा	१९	१	२	१	१	२	१००
	धैरोखर्क, हर्खर्क	१५	धारा	१५	२	२	१	२	२	१००
	खरिपानी	५	धारा	५	१	२	२	१	२	१००
	बस्नेगौडा	१५	धारा	१५	१	२	१	१	२	१००
५	प्युठानी	९	धारा	९	१	२	१	१	२	१००
	दुलेपानी	१०	धारा	१०	१	२	२	१	२	१००
६	मलिका	१०५	धारा	१०५	१	२	२	१	२	१००
७	घोरमाला	२५	धारा	२५	१	२	२	१	२	१००
८	बोरुक	२०	धारा	२०	१	२	१	१	२	१००
	ठुलोखर्क	२०	धारा	२०	१	२	१	१	२	१००
	फुलबारी	३२	धारा	२१	१	१	२	१	२	१००
			कुवा	११	१	१	२	१	२	
९	बलिनडांडा, घड्योला	२०	धारा	२०	१	२	२	२	२	१००
	मिलन चोक	२०	धारा	२०	१	२	१	१	२	१००
	मौवाफांट	६०	धारा	६०	१	२	१	१	२	१००
	चौरेली टोल	१०	धारा	१०	१	२	१	१	२	१००
	खप्सिनि डांडा	१०	धारा	१०	१	२	१	१	२	१००

२.२.३ विद्यमान खानेपानी योजनाहरूको संचालन अवस्था

विद्यमान संचालनमा रहेका २३ वटा योजनाहरू मध्ये सबै योजनाको भौतिक अवस्था सन्तोषजनक देखिन्छ। यी योजनाहरू बाट ७०७ घरधुरी लाभान्वित भएका देखिन्छन्।

तालिका : विद्यमान खानेपानी योजनाको सुचारूपना तथा निर्माण अब्दि

क्र. सं	योजनाको नाम	प्रयोग भएको श्रोत	योजनाको किसिम	वार्ड	घरधुरी	सम्पन्न बर्ष	पानीको संचालन अवस्था		सुधार गर्नु पर्ने
							बिगत १ वर्षमा पर्याप्त पानी चलेको महिना(औसत)	औसत दैनिक पानी चलेको घण्टा	
१	पिप्ले खा.पा.आ, स्कम २, मौवाफांट	मुल	पाइप ग्रामिटी	८,९	६१	०५६/०५७	१२	२०	छ
२	पिप्ले मौवाफांट बररुख खा.पा.आ	मुल	पाइप ग्रामिटी	८,९	५६	०३५/०३६	१२	२४	छ
३	ठुलोखर्क खा.पा.आ	मुल	पाइप ग्रामिटी	८	१४	०४९/०५०	१२	२४	छ
४	घुलेखर्क खा.पा.आ	मुल	पाइप ग्रामिटी	८	७	०४९/०५०	१२	२४	छ
५	मलैवाबडार खा.पा.आ	मुल	पाइप ग्रामिटी	८	१७	०५०/०५१	१२	२	छ
६	गोरुमोल खा.पा.आ	मुल	पाइप ग्रामिटी	७	२८	०५५/०५६	१२	२४	छ
७	कलेजाबाङ्ग खा.पा.आ	मुल	पाइप ग्रामिटी	७	२६	०५५/०५६	१२	२४	छ
८	महतरे खा.पा.आ	मुल	पाइप ग्रामिटी	७	११	०५७/०५८	१२	२४	छ
९	धुइरेखा खा.पा.आ	मुल	पाइप ग्रामिटी	७	७	०५१/०५२	१२	५	
१०	पिप्ले स्कम १ दुलेपानी खा.पा.आ	मुल	पाइप ग्रामिटी	५,६	८०	०६२/०६३	१२	२४	छ
११	अक्षता खा.पा.आ	मुल	पाइप ग्रामिटी	६	३९	०५१/०५२	१२	२४	छ
१२	मूल स्कम ४ भण्डारी टोल खा.पा.आ	मुल	पाइप ग्रामिटी	२	९	०५६/०५७	१२	२४	छ
१३	बांसबोट खा.पा.आ स्कम ३	मुल	पाइप ग्रामिटी	२	९	०५७/०५८	९	०	छ
१४	पिप्ले खा.पा.आ, स्कम ६, अमरामाई	मुल	पाइप ग्रामिटी	१,२,३	१३९	०६१/०६२	१२	२४	छ

१५	असेल खा.पा.आ	मुल	पाइप ग्रामिटी	३	१२	०६९/०६२	१२	२४	छ
१६	दुहुने मूल खा.पा.आ	मुल	पाइप ग्रामिटी	३	४	०४९/०५०	१२	२४	छ
१७	अर्गल खा.पा.आ	मुल	पाइप ग्रामिटी	१,३	२०	०४९/०५०	१२	२४	छ
१८	ओखले रानीपौवा खा.पा.आ	मुल	पाइप ग्रामिटी	४	२१	०४९/०५०	१२	१२	छ
१९	रानीपौवा स्कम ५ खा.पा.आ	मुल	पाइप ग्रामिटी	४	२८	०५५/०५६	१२	२४	छ
२०	रानीपानी खा.पा.आ,तुसारे मूल	मुल	पाइप ग्रामिटी	४	१०	०५४/०५५	१२	२४	छ
२१	गलेश्वर खा.पा.आ	मुल	पाइप ग्रामिटी	१	१०	०५३/०५४	१२	६	छ
२२	घुमाउने ताल खा.पा.आ	मुल	पाइप ग्रामिटी	१	१४	०५१/०५२	१२	२४	छ
२३	घडेखोला खा.पा.आ	मुल	पाइप ग्रामिटी	८,९	८५	०७०/०७१	१२	२४	छ

श्रोतः खा.पा तथा सरसफाइ सब डिभिजन कार्यालयबाट प्रकाशित तथ्यांक

त्यसै गरी तलको तालिकामा यी योजनाहरूबाट समेटिएका घरधुरी, टोल र सहयोगी निकायहरू देखाइएको छ।

तालिका : विद्यमान खानेपानी योजनाको सेवा क्षेत्र र सहयोगी निकाय

क्र. सं	योजनाको नाम	वार्ड	योजनाबाट लाभान्वित टोलहरुको नाम	सहयोगी निकाय	घरधुरी
१	पिप्ले खा.पा.आ, स्किम २, मौवाफांट	८,९	बोरुक, ठुलोखर्क, फुलबारी, बलिनडांडा, घटेखोला, मिलन चोक, मौवाफांट, चौरेली टोल, खप्सिनि डांडा	नेपाल सरकार	६१
२	पिप्ले मौवाफांट बररुख खा.पा.आ	८,९	बोरुक, ठुलोखर्क, फुलबारी, बलिनडांडा, घटेखोला, मिलन चोक, मौवाफांट, चौरेली टोल, खप्सिनि डांडा	नेपाल सरकार / युनिसेफ	५६
३	ठुलोखर्क खा.पा.आ	८	बोरुक, ठुलोखर्क, फुलबारी, बलिनडांडा, घटेखोला	M.D.M	१४
४	घुलेखर्क खा.पा.आ	८	बोरुक, ठुलोखर्क, फुलबारी, बलिनडांडा, घटेखोला	M.D.M	७
५	मलैवाबडार खा.पा.आ	८	बोरुक, ठुलोखर्क, फुलबारी, बलिनडांडा, घटेखोला	M.D.M	१७
६	गोरुमोल खा.पा.आ	७	घोरमाला	M.D.M	२८
७	कलेजावाङ्ग खा.पा.आ	७	घोरमाला	M.D.M	२६
८	महतरे खा.पा.आ	७	घोरमाला	I.N.F	११
९	धुइरेखा खा.पा.आ	७	घोरमाला	गाविस	७
१०	पिप्ले स्किम १ दुलेपानी खा.पा.आ	५,६	प्युठानी, दुलेपानी, मलिका	नेपाल सरकार	८०
११	अक्षता खा.पा.आ	६	मलिका	गाविस	३९
१२	मूल स्किम ४ भण्डारी टोल खा.पा.आ	२	धरमपानी, भाँकें, खिरखार्क, माथिल्लो धरमपानी, एकघरे,	नेपाल सरकार	९
१३	बांसबोट खा.पा.आ स्किम ३	२	धरमपानी, भाँकें, खिरखार्क, माथिल्लो धरमपानी, एकघरे,	नेपाल सरकार	९

१४	पिप्ले खा.पा.आ, स्किम ६, अमरामाई	१,२,३	सेतीपाखा, देउराली, ज्वाले, तीसमुरा, बुढाघर, अर्कल, धर्मशाला, अन्तरघर, धरमपानी, झार्के, खिरखार्क, माथिल्लो धरमपानी, एकघरे, गौरीगाउँ, अमराई	नेपाल सरकार	१३९
१५	असेलु खा.पा.आ	३	गौरीगाउँ, अमराई	नेपाल सरकार	१२
१६	दुहुने मूल खा.पा.आ	३	गौरीगाउँ, अमराई	M.D.M	४
१७	अर्गल खा.पा.आ	१,३	सेतीपाखा, देउराली, ज्वाले, तीसमुरा, बुढाघर, अर्कल, धर्मशाला, अन्तरघर, धरमपानी, गौरीगाउँ, अमराई	M.D.M	२०
१८	ओखले रानीपौवा खा.पा.आ	४	रानीपौवा, पानीखरे, धैरोखर्क, हर्खर्क, खरिपानी, बस्नेगौडा	R.C.U.P	२१
१९	रानीपौवा स्किम ५ खा.पा.आ	४	रानीपौवा, पानीखरे, धैरोखर्क, हर्खर्क, खरिपानी, बस्नेगौडा	नेपाल सरकार	२८
२०	रानीपानी खा.पा.आ, तुसारे मूल	४	रानीपौवा, पानीखरे, धैरोखर्क, हर्खर्क, खरिपानी, बस्नेगौडा	M.D.M	१०
२१	गलेश्वर खा.पा.आ	१	सेतीपाखा, देउराली, ज्वाले, तीसमुरा, बुढाघर, अर्कल, धर्मशाला, अन्तरघर	नेपाल सरकार	१०
२२	घुमाउने ताल खा.पा.आ	१	सेतीपाखा, देउराली, ज्वाले, तीसमुरा, बुढाघर, अर्कल, धर्मशाला, अन्तरघर	गाविस	१४
२३	घटेखोला खा.पा.आ	८,९	बोरुक, ठुलोखर्क, फुलबारी, बलिनडांडा, घटेखोला, मिलन चोक, मौवाफाट, चौरेली टोल, खप्सिन डांडा	खा.पा तथा ढल निकास विभाग	८५

२.३ सरसफाई तथा स्वच्छता

२.३.१ गाविस को सरसफाई तथा स्वच्छताको अवस्था

जम्मा ७५६ घरधुरी मध्ये ६९७ घरधुरीमा पक्की र ८९ घरधुरीमा कच्ची शौचालय भएका सबै ७५६ घरपरिवारले नै चर्पीको नियमित प्रयोग गर्ने गरेको तथ्यांकले देखाउँछ । घरायसी तहमा पिउनेपानी शुद्धिकरण गरी पिउने ३२.०१ % घरधुरी, भाडा सुकाउने चाङ्ग भएको ०.५२ % घरधुरी रहेका छन् । यो तथ्यांकले वातावरणीय सरसफाईको अवस्था उत्साहजनक देखाउँछ र यसलाई निरन्तरता दिन थप प्रयत्न गर्नुपर्ने देखिन्छ । विस्तृत विवरण अनुसूची-६ मा देखाईएको छ ।

तालिका : वार्ड अनुसार सरसफाई तथा स्वच्छताको अवस्था

वार्ड नं	टोलको नाम	जम्मा घरधुरी संख्या	पक्की शौचालय संख्या	अस्थाई शौचालय संख्या	सुधारिएको आधुनिक चुलो	भाडा सुकाउने चाङ्ग	फोहर फाल्ने खाडल	पानी सुदिकरणको लागी घरेलु विधि अपनाउने संख्या	हात धुने ठाउं	सफा तथा स्वच्छता तरिकाले खानेकुरा व्यवस्थापन गर्ने संख्या
१	सेतीपाखा	२८	२८	०	१७	०	०	०	०	१२
	देउराली	१४	१०	४	६	०	५	२	५	०
	ज्वाले	१०	१०	०	०	०	०	०	०	०
	तीसमुरा	७	७	०	७	०	०	०	०	०
	बुढाघर	१०	१०	०	६	०	०	०	०	०
	अर्कल	२०	१५	५	६	०	०	०	०	०
	धर्मशाला	१०	१०	५	०	०	०	०	०	०
	अन्तरघर	५	५	०	३	०	०	०	०	०
	जम्मा	१०४	९५	१४	४५	०	५	२	५	१२
२	धरमपानी	१६	१५	१	१०	०	०	०	०	०
	भार्के	१६	२६	०	१४	०	०	०	०	०
	खिरखार्क	१७	१५	२	१०	०	०	०	०	०
	माथिल्लो धरमपानी	१४	१४	०	९	०	०	०	०	०
	एकघरे	१४	१०	४	६	०	०	०	०	०
	जम्मा	७७	८०	७	४९	०	०	०	०	०
३	गौरीगाउँ	२८	२८	०	२०	०	०	०	०	०
	अमराई	२२	२२	०	२०	०	०	०	०	०

	जम्मा	५०	५०	०	४०	०	०	०	०	०
४	रानीपौवा	५०	४०	१०	१९	०	०	०	०	०
	पानीखरे	१९	१९	०	५	०	०	०	०	०
	धैरोखर्क, हर्खर्क	१५	५	१०	२	०	०	०	०	०
	खरिपानी	५	४	१	०	०	५	०	५	०
	बस्नेगौडा	१५	१५	०	१४	४	१०	०	१५	०
	जम्मा	१०४	८३	२१	४०	४	१५	०	२०	०
५	प्युठानी	९	९	०	२	०	०	०	०	०
	दुलेपानी	१०	८५	५	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	१९	१४	५	२	०	०	०	०	०
६	मलिका	१०५	१००	५	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	१०५	१००	५	०	०	०	०	०	०
७	घोरमाला	२५	२५	०	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	२५	२५	०	०	०	०	०	०	०
८	बोरुक	२०	१६	४	६	०	०	०	०	०
	ठुलोखर्क	२०	१८	२	५	०	०	०	०	०
	फुलबारी	३२	३२	०	४	०	०	०	०	०
	बलिनडांडा, घटेखोला	२०	२०	०	१५	०	०	०	०	०
	जम्मा	९२	८६	६	३०	०	०	०	०	०
९	मिलन चोक	२०	२०	०	१०	०	०	०	०	०
	मौवाफांट	६०	५०	१०	२०	०	०	०	०	०
	चौरती टोल	१०	९	१	५	०	०	०	०	०
	खप्सिनि डांडा	१०	५	४	१	०	०	०	०	०
	जम्मा	१००	८४	१५	३६	०	०	०	०	०

२.३.२ सार्वजनिक तथा संस्थागत शैचालय

यस गाविसमा खानेपानी उपभोक्ता समितिहरूको अलावा विद्यालय, सरकारी कार्यालयहरू र समुदायमा आधारित संघ संस्थाहरू समेत गरि ८ वटा संस्थाहरू रहेका छन् । यी संस्थाहरू मध्ये ७ वटा संस्थाहरूमा शैचालय रहेको छ भने वाँकी १ वटा संस्था शैचालय विहिन रहेको छ । जसअन्तर्गत ४ वटा शैचालयमा पानीको सुविधा भएको र वाँकी ४ वटामा पानीको सुविधा नभएको देखिन्छ ।

अध्याय तीन

३. खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता योजना

३.१ प्राक्कथन

गाउँ विकास समिति स्तरीय खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता योजना (VDC WASH Plan) तयार प्रकृया नेपालको राष्ट्रिय सरसफाई गुरु योजना २०६८ को मर्म अनुसार तय गरिएको छ। यो वास योजना तयार गर्दा मध्य तथा सुदूर पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्रमा सञ्चालित ग्रामीण जलस्रोत व्यवस्थापन परियोजनाले विगत वर्षहरूमा गाविस स्तरीय जलस्रोत उपयोग गुरु योजना तयार गर्दाखेरिको उत्तम अभ्यास र सिकाइहरूलाई समावेश गरिएको छ। यस्का साथै पश्चिम नेपाल ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाई परियोजना पहिलो चरणमा गाउँ विकास समिति स्तरीय खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता योजना तयार गर्दा अपनाइएका विधिहरूलाई समेत समावेश गरी तयार गरिएको छ।

पश्चिम नेपाल ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाई परियोजना दोस्रो चरणले कार्यक्रम लागु भएका गाविसहरूलाई समावेशी तथा बृहत गाविस स्तरीय वास योजना तर्जुमा गर्न सहयोग गर्नका लागि यो गाविस वास योजना तर्जुमा गरिएको छ। यस्को क्षेत्रलाई विस्तार गरी सरसफाईमात्र अथवा खानेपानी योजनामात्र नभइ गाविसको समष्टिगतरूपमा एकिकृत खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता योजना जुन सबै बडाहरु, टोलहरूलाई समेटेर मानव अधिकारमा आधारित वास कार्यक्रमलाई ध्यानमा राखेर तयार गरिएको छ। यसमा पानी सुरक्षा योजना, प्रकोप न्यूनीकरण तथा वातावरणीय परिवर्तन जस्ता सवालहरूलाई समेत समावेश गरिएको छ।

३.२ परिचय

गुणस्तरीय खानेपानी तथा सरसफाईका सुविधाहरु मानिसका अधिकार हुन्। खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता क्षेत्रको विकासले व्यक्तिको स्वास्थ्य र स्वस्थ कामदारहरूमा सकारात्मक असर पार्दछ भने अन्य उत्पादनशील क्षेत्रको विकासमा मद्दत पुऱ्याउँदछ। सुरक्षित खानेपानी र स्वच्छताको राम्रो बानीले क्रमशः पानीजन्य रोगको नियन्त्रण र उक्त रोगको उपचारका लागि लाग्ने खर्चमा समेत कमी ल्याउँदछ। ग्रामीण क्षेत्रमा धेरैजसो रोगहरु दुषित खानेपानी र न्यून सरसफाईको कारणले गर्दा लाग्ने गर्दछन्।

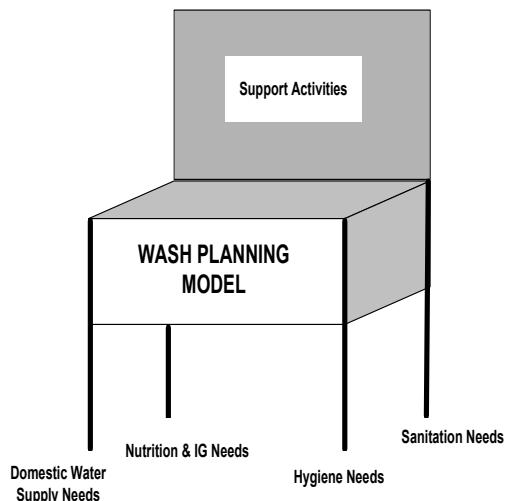
ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाई नीति २०६२ अनुसार सम्पूर्ण जनतालाई २०१७ ई.सं. सम्ममा खानेपानी र सरसफाईका सुविधा पुऱ्याउने लक्ष्य रहेको छ। खानेपानी र सरसफाईमा नेपाल सरकारको तर्फबाट हुने लगानी तथा पहुँचको लक्ष्य २०१७ प्रमुख रूपमा बीस बर्षे रणनीती र राष्ट्रिय खानेपानी योजना (२०१२-२०१७) द्वारा निर्देशित रहेको छ। स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ ले स्थानीय (अधिकारवाला र कार्यालयहरु) पदाधिकारीहरूलाई बढीभन्दा बढी जिम्मेवारी सुमिप्एर विकेन्द्रिकरणलाई अझ बलियो बनाउन

खोजेको छ । गाविस वास योजनाले गाविसलाई उक्त लक्ष्य हासिल गर्नको लागि निर्देशन र मार्गदर्शन प्रदान गर्दछ ।

समुदाय, वार्ड, गाविस र जिल्लालाई खुल्ला दिसा मुक्त घोषणा गर्नु वास कार्यक्रमको पहिलो र प्रमुख लक्ष्य हो र उक्त क्षेत्रलाई सरसफाई र स्वच्छताको आनीबानीमा पूर्ण परिवर्तन गराउनु अन्तिम लक्ष्य हो ।

गाविस वास योजना खानेपानी तथा सरसफाईको माग र आपूर्तिको वैज्ञानिक विधि र सामुदायिक सहभागिता द्वारा यसको प्रभावकारी उपयोग गरी खानेपानी योजनाहरूको कार्यान्वयनको आधारमा उत्तम नतिजा प्राप्त गर्नको लागि बनाइने उपयुक्त योजना हो । गाविस वास योजना सहभागितात्मक, तलदेखि माथिल्लो तहसम्म जाने र आंशिक माथिबाट तल भर्ने योजना प्रक्रियाको उपज हो ।

वास योजना साधारण कुर्सी विधिसँग तुलना गरिएको छ, जसमा चारवटा खुट्टाहरु र पछाडिको भागको प्रयोग गरिएको छ । सबै चारवटै खुट्टाहरूको छुट्टाछुट्टै अर्थ र फरक दृष्टिकोण रहेको छ । पहिलो खुट्टाले घरायसी खानेपानी आपूर्तिलाई जनाउँछ, भने त्यस्तैगरी दोस्रोले स्वच्छतालाई, तेस्रोले सरसफाईलाई र चौथोले पोषण तथा आयआर्जनलाई जनाउँछ र पछाडिको भागले यसका सहायक क्रियाकलापहरूलाई जनाउँछ ।

गाविस वास योजनाको कुर्सी विधि

३.३ गाविस वास योजनाको उद्देश्य

गाविस स्तरीय खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता योजना निर्माणको समग्र उद्देश्य गाउँ विकास समितिलाई स्थानीय स्वायत्त शासन नियमावली, २०५६ को दफा (६५) अनुरूप प्रत्येक स्थानिय निकायलाई आफ्नो सिमाक्षेत्र भित्र सञ्चालन हुने विकास निर्माण कार्य जनमुखी, सहभागितात्मक, प्रभावकारी, सुव्यवस्थित र दीगो प्रतिफल दिने गरी सञ्चालन गर्न आवधिक गाउँ विकास योजना तयार गरी सोही योजना अन्तरगतका आयोजनाहरूलाई प्राथमिकताको आधारमा गाविसको खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता योजना तयार गरि कार्यान्वयनमा लैजानु नै हो ।

यसका अतिरिक्त यस कार्यका खास उद्देश्यहरु निम्न वर्णनमा रहेका छन् :

१. गाउँ विकास समितिको खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छताको वर्तमान अवस्थाको विश्लेषण गरी सबैका लागि खानेपानी र सरसफाई सुविधा उपलब्ध गराउन आवश्यक पर्ने स्रोतको पहिचान गर्नु,
२. गाविस क्षेत्रभित्र सेवाविहीन, सेवा प्राप्त र सुविधा स्तरोन्तरी गर्नुपर्ने समुदायको पहिचान गरी प्राथमिककरण गर्ने र सोही वर्णनमा स्रोतको विनियोजन गर्ने,

३. गाविसको पूर्ण सरसफाइको रणनीतिक योजना तर्जुमा गर्ने र सोहि वमोजिम कार्यक्रमहरु तय गर्ने,
४. जलवायु परिवर्तनबाट खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रमा पर्न गएका तथा भविष्यमा पर्न सक्ने असरहरुको वारेमा अध्ययन गरी विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका क्रियाकलापहरु पहिचान तथा तर्जुमा गर्नु,
५. पश्चिम नेपाल ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाइ परियोजनाको दोस्रो चरणको अवधारणा वमोजिम उक्त गाविसमा परियोजनाको सहयोगको स्तर निर्धारण गरी सोहि वमोजिम कार्ययोजना तयार गर्ने कार्यमा सहयोग गर्नु रहेको छ ।

३.४ विधि

गाविस स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना निर्माण कार्यको लागि निम्न वमोजिमको विधि तथा क्रियाकलापहरु गरिएको थियो ।

क्र.सं.	क्रियाकलापको नाम	समयाबधि	कैफियत
१	सहजकर्ताको तालिम तथा विद्यमान खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको डेस्क अध्ययन कार्य ।	३ दिन	जिल्ला स्तरमा
२	गाविसस्तरीय अभिमुखिकरण तालिम	१ दिन	गाविस स्तरमा
३	वडास्तरीय अभिमुखिकरण तालिम	९ दिन	वडा स्तरमा
४	महिला र दलितको आत्मविश्वास अभिबृद्धि तालिम	२ दिन	गाविस स्तरमा
५	वाश समन्वय समितिको क्षमता अभिवृद्धिका लागि तालीम संचालन	२ दिन	गाविस स्तरमा
६	सामाजिक तथा प्राबिधिक अध्ययन	१८ दिन	गाविस स्तरमा
७	वडास्तरीय आवश्यकता पहिचान, लेखाजोखा तथा वडास्तरीय योजना तर्जुमा	९ दिन	वडा स्तरमा
८	गाविस स्तरीय योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठी	२ दिन	गाविस स्तरमा
९	मस्यौदा वाश योजना तयारी तथा लेखन	८ दिन	
१०	गाविस र VWASHCC मा वाश योजना प्रस्तुती तथा पारित र गाउँF परिषदवाट स्वीकृती	१ दिन	गाविस स्तरमा

उपरोक्त क्रियाकलापहरुमध्ये सहजकर्ताको तालिम व्यवस्थापन र प्रतिवेदन लेखन कार्यको संयोजन जिल्ला विकास समितिले गरेको छ, भने बांकी क्रियाकलापहरु सहजकर्ताको सहयोगमा गाउँ विकास समिति, VWASHCC र वडा नागरिक मञ्चले आयोजना गरेका थिए ।

समग्र वास योजना कार्यको अगुवाई गाविसले गरेको थियो जसको लागि गाविसलाई आवश्यक सहयोग गर्न जिल्ला विकास समितिले एकजना सामाजिक र एकजना प्राविधिक परामर्शदाता उपलब्ध गराएको थियो ।

३.५ सीमितता

यस खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना, जिल्लाको यस क्षेत्रको विकासको निम्न पूर्णरूपमा सहयोगी रहेपनि यसका आज्ञा केही सीमितताहरु रहनेछन् ।

- अपर्भट आउनसक्ने तत्कालिन आवश्यकताहरुको प्राथमिकिकरण
- पर्याप्त बजेट विनियोजनमा न्यूनता
- प्राथमिक तहको तथ्याङ्को सहज उपलब्धता
- राजनैतिक स्थिरता एवं स्थानीय सरकार तथा सुशासनको अभाव
- पर्याप्त प्राविधिक तथा प्रशासनिक कर्मचारीको खटनपटन
- भौगोलिक बिकटता
- दातृ राष्ट्र तथा संघ, संस्थाहरुको सहयोगको सुनिश्चितता एवं निरन्तरता
- राजनीतिज्ञ तथा योजनाकारहरुको दूरदृष्टि

३.६ गाविसको पञ्चबर्षीय योजना तर्जुमा

३.६.१ खानेपानी

वडास्तरीय तथा गाविस स्तरीय तर्जुमा साथै उपलब्ध तथ्यांकको आधारमा विश्लेषण गर्दा निम्न १३ वटा आयोजनाहरु पञ्चबर्षीय योजनाको लागी प्राथमिकिरण गरिएको छ । प्रस्तावित योजनाहरुको प्रति व्यक्ति रु. २५,०६५ को आधारमा अनुमानित लागत तयार गर्दा यस गाविसका प्राथमिकतामा राखेका खानेपानी योजनाहरु निर्माण तथा मर्मत गर्न रु ३२,५९,७०,३२५.०० खर्च लाग्ने देखिन्छ । यसको संक्षिप्त विवरण तलको तालिकामा देखाईएको छ । विस्तृत विवरण अनुसुचि ११ मा देखाईएको छ ।

प्राविधिकरण	कृयाकलाप	वडा नं	योजना को किसिम नयां, मर्मत	लाभान्वित घरधुरी संख्या	अनुमानित लागत (रु)	कार्यन्वयन वर्ष	सहयोगी निकाय	
							आन्तरिक	बाह्य
१	चिमखोला खानेपानी योजना	१ देखि ९	नयां	७५६	94,745,700.00	२०७५		
२	मुल खानेपानी योजना	१,२,३	नयां	४६२	57,900,150.0	२०७४		

३	धोवी खोला खानेपानी योजना	१,२,३	नयां	४६२	57,900,150.0	२०७४		
४	अंधेरी खोला	९	नयां	४०	5,013,000.0	२०७३		
५	अंसेलु पानी खानेपानी योजना	५	नयां	९२	11,529,900.0	२०७३		
६	सिस्तेखर्क खानेपानी योजना	वडा ५,६,७	नयां	२२९	28,699,425.0	२०७५		
७	छाया पानी खानेपानी योजना	५,६	नयां	२०४	25,566,300.0	२०७६		
८	ओखलेदुंगा खा.पा.यो	४	नयां	५०	6,266,250.0	२०७३		
९	फुलबारी मुल खा.पा.यो	८,९	नयां	१९२	24,062,400.0	२०७८		
१०	ढोवी खोला खानेपानी योजना	७	नयां	५८	7,268,850.0	२०७४		
११	खाप्सिनी डांडा	९	नयां	४०	5,013,000.0	२०७६		
१२	ओखलेदुंगा खा.पा.यो	४	नयां	५०	6,266,250.0	२०७६		
१३	ठुलोठुङ्गा खा.पा.यो	२	नयां	१६	2,005,200.0	२०७६		

३.६.२ सरसफाई तथा स्वच्छता कार्य योजना

खुल्ला दिसामुक्त घोषणाको प्रतिफललाई दिगो र निरन्तर रूपमा अगाडि बढाई आधारभूत सरसफाई तथा स्वच्छताको अवस्थामा सुधार गर्नु अबको मुख्य दायित्व हुन आउँछ । घोषणाको समयसम्म आउँदा गर्न इच्छा भएपनि गर्न बाँकी रहेको, सुधार गर्नुपर्ने महशुस भएका पक्षहरु, थप गर्नुपर्ने तथा स्तरीकरण गर्नुपर्ने कुरा थाति रहेका हुन्छन् । खुल्ला दिसामुक्त घोषणा पछिको सुविधामा पहुँच तथा पूर्ण सरसफाई अभियानलाई समयमै सफल बनाउने चाहना गाविसको रहेको छ । गाविसको सरसफाई तथा स्वच्छताको अवस्था पहिचान, योजना तर्जुमा, स्रोत साधनको परिचालन, प्रभावकारी कार्यान्वयन गरी छिटो भन्दा छिटो सफलता हासिल गर्नका लागि गाविस स्तरीय पूर्ण सरसफाई योजनाको आवश्यकता महशुस गरी निम्नानुसारका कृयाकलापहरु सम्पन्न गर्ने योजना तयार गरिएको छ ।

- १) पूर्ण सरसफाईको लागि आवश्यक पर्ने विवरणहरु वडागत रूपमा वि.सं. २०७२ मंशिर मसान्त सम्ममा पुरा गर्ने ।
- २) वि.स. २०७२ चैत्र मसान्त सम्ममा गाविसलाई नै पूर्ण सरसफाई तथा आनीवानी परिवर्तन भएको घोषणा गरिने छ ।
- ३) गाविस भित्र रहेका सबै सामाजिक संघ संस्थाहरु, विद्यालयहरु तथा सार्वजनिक स्थलहरुमा चर्पीको निर्माण र व्यवस्थापन गर्ने ।
- ४) गाविसमा भएका सार्वजनिक, संस्थागत तथा विद्यालय शौचालयहरुलाई स्थायी र स्वच्छ बनाउन शौचालय संचालन तथा मर्मतका लागि विशेष कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने । साथै घरायसी शौचालयको अवस्था नियमित रूपमा सुधार गर्ने ।
- ५) गाँउ वस्ती, टोल, वडा, विद्यालयहरुले पूर्ण सरसफाई अभियान सफल पार्न कार्य योजना सहित सक्रिय रूपमा संलग्न हुने र साथै भिवाससिसिको निर्णयलाई कार्यान्वयन गर्न जिम्मेवारी वहन गर्ने ।

६) गाविसमा संचालन गरिने सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी क्रियाकलापहरु एकिकृत रूपमा संचालन गर्न सबै सरोकारावालाहरु वीच समन्वय कायम राख्ने ।

७) गाविस स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति (भिवाससिसि) को नाममा गाविसमा सरसफाइ कोष स्थापना गर्ने र कोष परिचालन गरि एकिकृत रूपमा कार्यक्रम संचालन गर्ने । यसको लागि प्रत्येक वर्ष कुन कुन संघ संस्थाले कति रकम विनियोजित गर्ने भन्ने कुरा भिवाससिसि र सरोकारावालाहरुको भेलावाट निर्णय गर्ने ।

८) सरसफाइ तथा स्वच्छता र शौचालय सम्बन्धी सामाग्री सजिलैसँगै समयमै सस्तो र विकल्प सहित प्राप्त गर्न व्यवसायीहरुसँग सहकार्य गर्ने । गाविस हाताभित्रै प्यान, पाइप, सिमेन्ट, रड, हिंपक, ब्रस, सावुन, टुथपेष्ट, काइयो, नेल कटर उपलब्धताको व्यवस्था गर्ने, त्यस्तैगरि सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी स्रोत व्यक्ति, चर्पी निर्माण, रिड. तथा प्यान बनाउने मिस्त्री तयार गर्ने ।

९) भिवाससिसिसँग समन्वय गरि सम्बन्धी वडाका वडा नागरिक मञ्चले हरेक घरको सम्पूर्ण नामावली अभिलेख राखी सरसफाइ कार्ड वितरण गर्ने । पूर्ण सरसफाइ भएपछि पूर्ण सरसफाइको प्रमाणीकरण गर्न स्टीकर टास्ने । गा. वि. स.मा कुनैपनि किसिमको सेवा सुविधा र सिफारिस लिन आउँदा घरमा पूर्ण सरसफाइको सूचक पुरा भए नभए वा कति बटा पुरा भएको जनाकारी लिने । तोकिएको समयसम्म पुरा भएको प्रमाण पेश नगर्ने घरधुरीहरुलाई गा.वि.स. वाट दिईने सेवा सुविधा तथा सिफारिसको सन्दर्भमा नियमित गर्ने ।

१०) स्वास्थ्य चौकिमा सरसफाइ डेस्क स्थापना गर्ने र सेवा लिन आउने विरामी तथा उसको साथमा आउने परिवारका सदस्यलाई पूर्ण सरसफाइ सम्बन्ध जानकारी दिने र साथै प्रत्येक विद्यालयहरुमा सरसफाइ नमूना टेबल राखी सचेतना अभिवृद्धि गर्ने ।

११) पूर्ण सरसफाइ घोषणाको लागि गाउँ, टोल, वडाहरु वीच प्रतिस्पर्दा गराउने र घोषणा गरेको आधारमा प्रोत्साहनको व्यवस्था गर्ने । त्यस्तैगरि गाविस स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिको निर्णयानुसार अन्य पुरस्कार तथा प्रोत्साहन दिनुपर्ने व्यक्ति, संस्था वा समूह पहिचान गरि पुरिस्कृत गर्ने ।

३.६.३ अनुगमन र मूल्यांकन:

गाविसमा पूर्ण सरसफाइको अभियान प्रभावकारी रूपले संचालन तथा सफल बनाउन जिल्ला तह, गाविस तह, वडा तह र स्थानीय समुदायहरुको तहवाट अनुगमन गरिनेछ । गाउँ स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिले आवश्यकतानुसार तहगत अनुगमन तथा मुल्यांकन समिति बनाउने छ र सो समितिले नियमित अनुगमन गर्ने छ । अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्नका लागि विधिहरु निर्धारण गरि व्यक्तिगत, घरायसी तथा संस्थागत तहमा पूर्ण सरसफाइका सूचकहरु पुरा भए नभएको अनुगमन गर्नेछ ।

३.६.४ पूर्ण सरसफाइ पश्चातको क्रियाकलापहरु:

खुल्ला दिसामुक्त घोषणा पश्चातको लक्ष्य घोषणालाई दीगो बनाउने र पूर्ण सरसफाइ तथा आनीवानी परिवर्तनको अभियानलाई तीव्रता दिइ पूर्ण सरसफाइयुक्त क्षेत्र बनाउनु हो । पूर्ण सरसफाइ तथा आनीवानी

परिवर्तन क्षेत्र घोषणा पश्चात पनि सरसफाई तथा स्वच्छताको अभियान सम्पन्न भएको हुदैन । तसर्थ पूर्ण सरसफाइलाई दीगोपना र घोषणा गर्दा सूचकको रूपमा नभएको अन्य सरसफाई तथा स्वच्छताको क्रियाकलापलाई समेट्दै वातावरण मैत्री सरसफाई तथा स्वच्छता र अर्ध शहरमुखी विशेषताका सरसफाई तथा स्वच्छताको अभियानलाई निरन्तरता दिनुपर्छ ।

यसको लागि शौचालयको स्तरीकरण तथा प्रयोगकर्ता मैत्री, भान्साको फोहोरवाट आफैले मल बनाउने, प्लाष्टिकलाई छुट्टै जम्मा गरी बिक्री वा निर्धारित स्थलमा जम्मा गर्ने, बैकल्पीक उर्जाको प्रयोग, फोहोर मैला व्यवस्थापन, खानेपानीको मुहान संरक्षण, पानीको गुणस्तर परिक्षण, पोखरीहरुको संरक्षण, प्लाष्टिक भोला निषेध, स्यानिटरी ल्याणडफिल्ड साइट, स्थानीयस्तरमै सरसफाई सामाग्रीको व्यवस्थापन, ढलको व्यवस्था, नियमित बजेट र संस्थागत क्रियाकलाप आदि क्रियाकलापहरु अगाडि बढाइनेछ ।

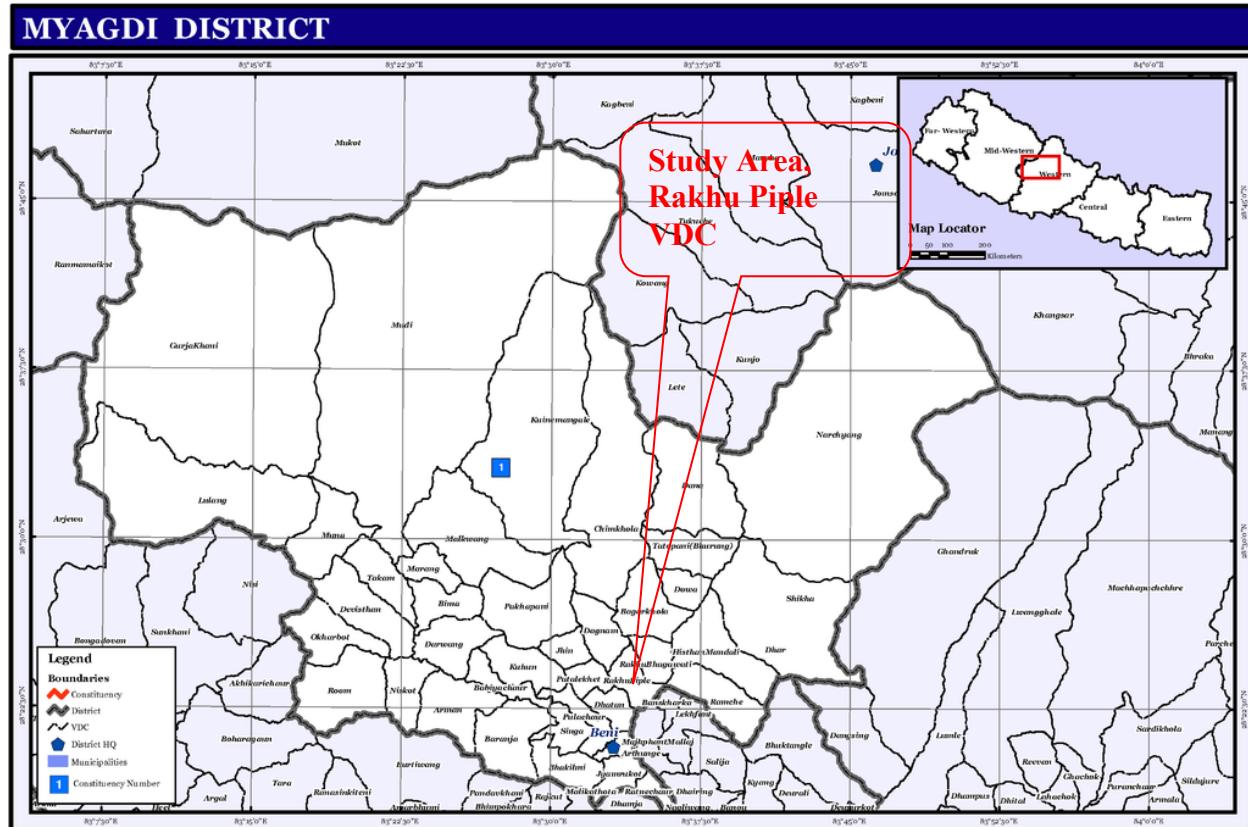
३.६.५ संभावित सहयोगी निकायहरु

गाविसमा प्रस्तावित खानेपानी योजनाहरु र बाँकी चर्पी निर्माण गर्नको लागि गाविसको आफै श्रोत मात्रले सम्भव नहुन सक्छ, त्यस्का लागि बाह्य सहयोगी निकायहरुको खोजी तथा पहिचान गर्न जरूरी हुने भएकोले त्यस्ता केही सम्भावित सहयोगी निकायहरु तल उल्लेख गरिएको छ ।

- पश्चिम नेपाल ग्रामिण खानेपानी तथा सरसफाई परियोजना ।
- जिल्ला विकास समिति, म्याग्दी ।
- खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय ।
- अन्तराष्ट्रिय गैर सरकारी संस्थाहरु ।
- दातृ राष्ट्र तथा निकायहरु ।

अनुसूचीहरू:

अनुसूची-१ पिप्ले गा.वि.स को नक्सा

अनुसूचि २ घरधुरी तथा जनसंख्या

वार्ड नं	टोलको नाम	दलित	जनजाति	धार्मिक अल्पसंख्यक (मुसलमान)	तराई पिछडा वर्ग घरधुरी	अन्य घरधुरी	जम्मा घरधुरी
१	सेतीपाखा	०	०	०	०	२८	२८
	देउराली	११	०	०	०	३	१४
	ज्वाले	१०	०	०	०	०	१०
	तीसमुरा	०	०	०	०	७	७
	बुढाघर	०	०	०	०	१०	१०
	अर्कल	६	०	०	०	१४	२०
	धर्मशाला	०	०	०	०	१०	१०
	अन्तरघर	०	०	०	०	५	५

	जम्मा	२७	०	०	०	७७	१०४
२	धरमपानी	१	०	०	०	१५	१६
	भाके	०	०	०	०	१६	१६
	खिरखार्क	५	०	०	०	१२	१७
	माथिल्लो धरमपानी	०	०	०	०	१४	१४
	एकघरे	५	०	०	०	९	१४
	जम्मा	११	०	०	०	६६	७७
३	गौरीगाउँ	१०	०	०	०	१८	२८
	अमराई	५	२	०	०	१५	२२
	जम्मा	१५	२	०	०	३३	५०
४	रानीपौवा	२०	०	०	०	३०	५०
	पानीखरे	५	०	०	०	१४	१९
	धैरोखर्क, हर्खर्क	१३	०	०	०	२	१५
	खरिपानी	०	०	०	०	५	५
	बस्नेगौडा	०	०	०	०	१५	१५
	जम्मा	३८	०	०	०	६६	१०४
५	प्युठानी	४	०	०	०	५	९
	दुलेपानी	८०	०	०	०	१०	१०
	जम्मा	८४	०	०	०	१५	१९
६	मलिका	१०	५	०	०	१०	१०५
	जम्मा	१०	५	०	०	१०	१०५
७	घोरमाला	१०	०	०	०	१५	२५
	जम्मा	१०	०	०	०	१५	२५
८	बोरुक	४	०	०	०	१६	२०
	ठुलोखर्क	५	०	०	०	१५	२०
	फुलबारी	०	१	०	०	३१	३२
	बलिनडांडा, घट्टेखोला	१	२	०	०	१७	२०
	जम्मा	१०	३	०	०	७९	९२
९	मिलन चोक	२	०	०	०	१८	२०
	मौवाफांट	१५	०	०	०	४५	६०
	चौरेली टोल	१	०	०	०	९	१०
	खप्सिनि डांडा	८	०	०	०	२	१०
	जम्मा	२६	०	०	०	७४	१००

अनुसूची ३ विद्यालय तथा उपलब्ध सुविधा

विद्यालयको नाम	वार्ड नं	शौचालय भवन			लैंगिक संवेदनशील		भिन्न क्षमता मैत्री	शौचालयमा हात धुने व्यवस्था
		निर्माण भएको र प्रयोगमा पनि छ	निर्माण भएको तर प्रयोगमा छैन	निर्माण नै नभएका	छात्र र छात्राको लागी एउटै शौचालय छ	छात्र र छात्राको लागी छुट्टाछुट्टै शौचालय छ		
श्री ज्ञानोदय मा.वि	१	✓				✓	छ	✓
श्री रघुगंगा मा.वि	२	✓				✓	छ	✓
श्री अमरसिंह प्रा.वि	४	✓				✓	छैन	✓
श्री हिमालय प्रा.वि	७	✓			✓		छैन	✓

अनुसूची ४ संस्थागत अवस्था तथा उपलब्ध सुविधा

संस्थाको नाम	वडा नं	खानेपानीको सुविधा	शैचालय	महिला र पुरुषको लागी छट्टाछट्टै छ ?	भिन्न क्षमता भएकाहरुको पहुँचमा	शैचालयमा पानीको सुविधा	शैचालय सफा तथा स्वच्छ	फोहर व्यवस्थापन अभ्यास
श्री ज्ञानोदय मा.वि	९	छ	छ	छ	छ	छैन	छ	खाल्डोमा फाल्ने
श्री रघुगंगा मा.वि	१	छ	छ	छ	छ	छ	छ	जलाउने
राखु पिप्ले स्वास्थ चौकी	२	छ	छ	छैन	छैन	छ	छ	जलाउने
श्री अमरसिंह प्रा.वि	४	छैन	छ	छ	छैन	छैन	छैन	खाल्डोमा फाल्ने
रघुधात सल्लेरी	२	छैन	छ	छैन	छैन	छ	छैन	जथाभावी फाल्ने
बाल विकास केन्द्र	८	छैन	छ	छैन	छैन	छैन	छैन	जथाभावी फाल्ने
सामुदायिक भवन	८	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	जथाभावी फाल्ने
श्री हिमालय प्रा.वि	७	छ	छ	छैन	छैन	छ	छ	खाल्डोमा फाल्ने

अनुसूची ५ गाविसका टोलहरुका घरेलु चर्पीहरुको अवस्था

वार्ड नं	टोलको नाम	जम्मा घरधुरी संख्या	पक्की शौचालय संख्या	अस्थाई शौचालय संख्या	कैफियत
१	सेतीपाखा	२८	२८	०	
	देउराली	१४	१०	४	
	ज्वाले	१०	१०	०	
	तीसमुरा	७	७	०	
	बुढाघर	१०	१०	०	
	अर्कल	२०	१५	५	
	धर्मशाला	१०	१०	५	
	अन्तरघर	५	५	०	
	जम्मा	१०४	९५	१४	
२	धरमपानी	१६	१५	१	
	भार्के	१६	२६	०	
	खिरखार्क	१७	१५	२	
	माथिल्लो धरमपानी	१४	१४	०	
	एकघरे	१४	१०	४	
	जम्मा	७७	८०	७	
३	गौरीगाउँ	२८	२८	०	
	अमराई	२२	२२	०	
	जम्मा	५०	५०	०	
४	रानीपौवा	५०	४०	१०	
	पानीखरे	१९	१९	०	
	धैरोखर्क, हर्खर्क	१५	५	१०	
	खरिपानी	५	४	१	
	बस्नेगौडा	१५	१५	०	
	जम्मा	१०४	८३	२१	
५	प्युठानी	९	९	०	
	दुलेपानी	१०	८५	५	
	जम्मा	१९	९४	५	
६	मलिका	१०५	१००	५	
	जम्मा	१०५	१००	५	
७	घोरमाला	२५	२५	०	
	जम्मा	२५	२५	०	
८	बोरुक	२०	१६	४	

	ठुलोखर्क	२०	१८	२	
	फुलबारी	३२	३२	०	
	बलिनडांडा, घटेखोला	२०	२०	०	
	जम्मा	९२	८६	६	
९	मिलन चोक	२०	२०	०	
	मौवाफांट	६०	५०	१०	
	चौरेली टोल	१०	९	१	
	खप्सनि डांडा	१०	५	४	
	जम्मा	१००	८४	१५	

अनुसूची ६ गा वि स मा पहिचान भएका पानीका श्रोतहरु

श्रोतको नाम	वार्ड नं	श्रोतको किसिम	कोअर्डिनेट			श्रोतको बहाव	विवाद छ, छैन	श्रोतको गुणस्तर	बर्तमान मा श्रोतको प्रयोग छ, छैन	श्रोत संरक्षण को आवस्यकता छ, छैन
			X	Y	Z					
बगैचा	१	मुल	४५७९१२	३१३९९९७४	१०६९	०.०६६	छैन	मध्यम	छ	छ
बगैचा	१	मुल	४५८३०८	३१४००३८	१०९५	०.००२	छैन	मध्यम	छ	छ
मुल	१	मुल	४३७६७६	३१४१०३८	१२०८	०.०६७	छैन	मध्यम	छ	छ
मुल	१	खोल्सी	४५७६२३	३१४१०६१	१२०४	०.४५	छैन	मध्यम	छ	छ
ज्वाले	१	मुल	४५७९७१	३१४०७५६	१२३५	०.०६७	छैन	मध्यम	छैन	छ
तीसमुरा	१	मुल	४५८२२४	३१४०५१३	१२०२	०.०६८	छैन	मध्यम	छ	छ
बराह दह	३	मुल	४५८५३०	३१४०९११	१२८४	०.३५	छैन	मध्यम	छ	छ
धोबीखोला	३	मुल	४५८५२९	३१४१२५८	१३६०	०.५	छैन	राम्रो	छ	छ
धोबीखोला	३	मुल	४५८५०१	३१४१२३८	१३६९	०.०१२	छैन	मध्यम	छ	छ
धोबीखोला	३	मुल	४५८५३४	३१४१२०३	१३५७	०.२५	छैन	मध्यम	छ	छ
धोबीखोला	३	मुल	४५८४६३	३१४११२०	१३४५	०.३५	छैन	मध्यम	छ	छ
धरमपानी	२	मुल	४५७९१८	३१४०९१२	१२४३	०.०५	छैन	मध्यम	छ	छ
मुल	२	मुल	४५७९०९	३१४११५७	१२७९	०.०६७	छैन	मध्यम	छ	छ
मुल	२	मुल	४५७९७८	३१४१३४६	१३३२	०.६८७	छैन	मध्यम	छैन	छ
पिप्ले	२	मुल	४५८००३	३१४१३८२	१३४६	१.८३	छैन	मध्यम	छ	छ
मुल	२	मुल	४५८०४६	३१४१४१०	१३५६	२.२	छैन	मध्यम	छ	छ
ठुलोढुङ्गे	२	मुल	४५८२६७	३१४०६३६	१२४६	०.०६९	छैन	मध्यम	छ	छ
डांडापानी	४	मुल	४५९२८४	३१४१८३०	१४४४	०.६११	छैन	मध्यम	छ	छ
साउनेपानी	४	मुल	४५९४९	३१४१३६८	१३०६	०.२९९	छैन	राम्रो	छ	छ
बस्नेगौडा	४	मुल	४५९१००	३१४१०६२	१२८९	०.४२३	छैन	मध्यम	छ	छ
बस्नेगौडा	४	मुल	४५९२४८	३१४१२३१	१३३१	२.२	छैन	नराम्रो	छ	छ
मुल	२	मुल	४५७९६९	३१४०८०३	१२४३	०.०७८	छैन	मध्यम	छ	छ
दरे खोलाको कुलो	८	मुल	४५६४७८	३१४२४९८	१२८०	०.१६६	छैन	मध्यम	छैन	छ
बोरुख	८	मुल	४५६३३२	३१४२६३४	१३१४	१.४	छैन	मध्यम	छैन	छ
बोरुख	८	मुल	४५६३२७	३१४२६४६	१३१४	०.२५	छैन	मध्यम	छ	छ
बोरुख	८	मुल	४५६३४९	३१४२७२८	१३४४	०.५६२	छैन	मध्यम	छ	छ
ठुलोखर्क	८	मुल	४५६१३२	३१४२८२७	१३४५	०.३२	छैन	मध्यम	छ	छ
रप्सनी डांडा	९	मुल	४५६२०५	३१४२४५०	१२७९	०.१५	छैन	नराम्रो	छ	छ
नुनथला	९	मुल	४५५९७४	३१४२६१५	१२४६	०.२६७	छैन	धेरै नराम्रो	छ	छ

अधेरी खोला	९	मुल	४५५६३८	३१४३५७६	१२८६	२.५	छैन	वेरै नराम्बो	छैन	छ
अधेरी खोला	९	मुल	४५५६६०	३१४३६१२	१३०२	५.५	छैन	मध्यम	छैन	छ
सुनेपानी	८	मुल	४५५८२७	३१४३४०४	१३५८	०.११४	छैन	मध्यम	छ	छ
अधेरी खोला	८	मुल	४५५९२७	३१४३८१८	१३८४	०.२२	छैन	मध्यम	छैन	छ
अधेरी खोला	८	मुल	४५६४७५	३१४४४७८	१७५०	५.५	छैन	राम्बो	छ	छ
संसारे मुल	७	मुल	४५६८६६	३१४३२८७	१५८६	०.४	छैन	मध्यम	छ	छ
फुलबारी मुल	८	मुल	४५६६६३	३१४३०१२	१४९६	०.२५	छैन	मध्यम	छ	छ
जोत्री पिपल	५	मुल	४५८४४३	३१४१४९१	१४२६	०.२७५	छैन	मध्यम	छैन	छ
साउनेपानी	५	मुल	४५८४५५	३१४१६२८	१४५२	०.०४७	छैन	मध्यम	छैन	छ
छायापानी	६	मुल	४५८०२६	३१४२२४९	१६११	०.४५	छैन	मध्यम	छ	छ
ओसेलु पानी	५	मुल	४५७९७७	३१४१८९३	१४९८	०.०८२	छैन	मध्यम	छ	छ
सिस्नेखर्क	७	मुल	४५७०३२	३१४४७२७	२१४४	१.१९	छैन	मध्यम	छ	छ
धारा पानी	७	मुल	४५७६९४	३१४३३९३	१७३८	०.७८५	छैन	मध्यम	छ	छ
बांसखर्क खानेपानी	७	मुल	४५७१००	३१३९९९९	१२००	०.६२३	छैन	मध्यम	छैन	छ

अनुसूची ७ खानेपानीको विद्यमान उपयोग अवस्था

वार्ड नं	टोलको नाम	सुविधा नपुगेका	पाईप, धारा	कुवा नाउला	खोला, खोल्ती	मुल, पधेरा	जम्मा घर संख्या
१	सेतीपाखा	०	२४	४	०	०	२८
	देउराली	०	१४	०	०	०	१४
	ज्वाले	०	१०	०	०	०	१०
	तीसमुरा	०	९	०	०	०	९
	बुढाघर	०	१०	०	०	०	१०
	अर्कल	०	१८	२	०	०	२०
	धर्मशाला	०	१०	०	०	०	१०
	अन्तरघर	०	५	०	०	०	५
२	धरमपानी	०	१६	०	०	०	१६
	भार्के	०	१६	०	०	०	१६
	खिरखार्क	०	१७	०	०	०	१७

	माथिल्लो धरमपानी	०	१४	०	०	०	१४
	एकघरे	०	१४	०	०	०	१४
३	गौरीगाउँ	०	२५	०	०	३	२८
	अमराई	०	२२	०	०	०	२२
४	रानीपौवा	२	४५	३	०	०	५०
	पानीखरे	२	१७	०	०	०	१९
	धैरोखर्क, हर्खर्क	२	१३	०	०	०	१५
	खरिपानी	५		०	०	०	५
	बस्तेगौडा	०	१५	०	०	०	१५
५	प्युठानी	०	९	०	०	०	९
	दुलेपानी	०	१०	०	०	०	१०
६	मलिका	३०	७५	०	०	०	१०५
७	घोरमाला	०	२५	०	०	०	२५
८	बोरुक	०	२०	०	०	०	२०
	ठुलोखर्क	०	२०	०	०	०	२०
	फुलबारी	७	१४	११	०	०	२३
	बलिनझांडा, घटेखोला	२०	०	०	०	०	२०
९	मिलन चोक	२०	०	०	०	०	२०
	मौवाफाट	६०	०	०	०	०	६०
	चौरेली टोल	१०	०	०	०	०	१०
	खप्सनि डांडा	१०	०	०	०	०	१०

अनुसूची द खानेपानीको सुविधास्तर निर्धारण

वार्ड नं	टोलको नाम	जम्म घरधु री संख्य ा	पान ी थाप ने स्था न	जम्म घरधु री संख्य ा	पानी ल्याउ न लाग्ने औस त समय	पानी को परिमा ण	पानी को गुणस ्तर	श्रोटको विश्वसनिय ता	टोलको सुविधास ्तर	कठिनत म अंक
१	सेतीपाखा	२८	धारा	२४	१	३	२	१	३	१८५.७ १
			कुव ा	४	१	२	२	१	२	
	देउराली	१४	धारा	१४	१	३	२	१	३	२००
	ज्वाले	१०	धारा	१०	१	२	२	१	२	१००
	तीसमुरा	७	धारा	९	१	२	२	१	२	१००
	बुढाघर	१०	धारा	१०	१	२	१	१	२	१००
	अर्कल	२०	धारा	१८	१	२	१	१	२	१००
			कुव ा	२	१	२	२	१	२	
२	धर्मशाला	१०	धारा	१०	१	२	१	१	२	१००
	अन्तरघर	५	धारा	५	१	२	१	१	२	१००
	धरमपानी	१६	धारा	१६	१	१	१	१	१	०
	भार्के	१६	धारा	१६	१	२	१	१	२	१००
	खिरखार्क	१७	धारा	१७	१	२	१	१	२	१००
३	माथिल्लो धरमपानी	१४	धारा	१४	१	२	१	१	२	१००
			एकघरे	१४	१	२	१	१	२	१००
	गौरीगाउँ	२८	धारा	२५	१	२	२	१	२	११०.७ १
			मुल	३	१	१	१	१	१	
४	अमराई	२२	धारा	२२	१	२	१	१	२	१००
	रानीपौवा	५०	धारा	४५	१	२	१	१	२	१००
			कुव ा	५	१	२	१	१	२	
	पानीखरे	१९	धारा	१९	१	२	१	१	२	१००
	धैरोखर्क, हर्खर्क	१५	धारा	१५	२	२	१	२	२	१००
	खरिपानी	५	धारा	५	१	२	२	१	२	१००
५	बस्नेगौडा	१५	धारा	१५	१	२	१	१	२	१००
	प्युठानी	९	धारा	९	१	२	१	१	२	१००
६	दुलेपानी	१०	धारा	१०	१	२	२	१	२	१००
	मलिका	१०५	धारा	१०५	१	२	२	१	२	१००

७	घोरमाला	२५	धारा	२५	१	२	२	१	२	१००
८	बोरुक	२०	धारा	२०	१	२	१	१	२	१००
	ठुलोखर्क	२०	धारा	२०	१	२	१	१	२	१००
	फुलबारी	३२	धारा	२१	१	१	२	१	२	१००
			कुवाँ	११	१	१	२	१	२	
९	बलिनडांडा, घटेखोला	२०	धारा	२०	१	२	२	२	२	१००
	मिलन चोक	२०	धारा	२०	१	२	१	१	२	१००
	मौवाफांट	६०	धारा	६०	१	२	१	१	२	१००
	चौरेली टोल	१०	धारा	१०	१	२	१	१	२	१००
	खप्सिन डांडा	१०	धारा	१०	१	२	१	१	२	१००

अनुसूची ९ विद्यमान खानेपानी योजनाको व्यवस्थापकिय अवस्था

योजनाको नाम	उपभोक्ता समिति					मर्मत सम्भार कार्यकर्ता		मर्मत सम्भार कोष	
	छ/छैन	दर्ता छ/छैन	बैठक बस्थ/बस्दैन	बार्षिक साधारण सभा हुन्छ/हुन्दैन	कार्यरत छ/छैन	पारिश्रमिक पाएको छ/छैन	कोष छ/छैन, छ भने कर्ति छ	मासिक उद्धने गरेको छ/छैन	
पिप्ले खा.पा.आ, स्किम २, मौवाफांट	छ	छैन	छैन	छैन	छ	रु ६४	छैन	रु १	
पिप्ले मौवाफांट बररुख खा.पा.आ	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	
ठुलोखर्क खा.पा.आ	छ	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	रु ४०००	छैन	
घुलेखर्क खा.पा.आ	छ	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	रु २०००	छैन	
मलैवावडार खा.पा.आ	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	
गोरुमोल खा.पा.आ	छ	छ	छैन	छैन	छैन	छैन	रु ७०००	छैन	
कलेजावाङ्ग खा.पा.आ	छ	छ	छैन	छैन	छैन	छैन	रु २६०	रु १५०००	रु १०
महतरे खा.पा.आ	छ	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	
धुइरेखा खा.पा.आ	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	
पिप्ले स्किम १ दुलेपानी खा.पा.आ	छ	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	रु १३०००	छैन	
अक्षता खा.पा.आ	छ	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	

मूल स्किम ४ भण्डारी टोल खा.पा.आ	छ	छ	छैन	छैन	छ	रु ९०	रु ४०००	रु १०
वांसबोट खा.पा.आ स्किम ३	छ	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन
पिप्ले खा.पा.आ, स्किम ६, अमरामाई	छ	छ	छैन	छैन	छ	रु ७४०	रु ३५०००	रु ५
असेलु खा.पा.आ	छ	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन
दुहुने मूल खा.पा.आ	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन
अर्गल खा.पा.आ	छ	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन
ओखले रानीपौवा खा.पा.आ	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन
रानीपौवा स्किम ५ खा.पा.आ	छ	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	रु ७०००	छैन
रानीपानी खा.पा.आ,तुसारे मूल	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन
गलेश्वर खा.पा.आ	छ	छ	छैन	छैन	छ	रु २०००	रु १२०००	छैन
घुमाउने ताल खा.पा.आ	छ	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन
घटेखोला खा.पा.आ	छ	छैन	छ	छैन	छ	छैन	छैन	छैन

अनुसूचि १० गा वि स स्तरिय खानेपानीको पाँच वर्षिय योजना तर्जुमा

क्रमांक	कृयाकलाप	वडा नं	योजना को किसिम नयां, मर्मत	लाभान्वत घरधुरी संख्या	अनुमानित लागत (रु)	कार्यन्वयन वर्ष	सहयोगी निकाय	
							आन्तरक	बाह्य
१	चिमखोला खानेपानी योजना	१ देखि ९	नयां	७५६	९४,७४५,७००.०	२०७५		
२	मुल खानेपानी योजना	१,२,३	नयां	४६२	५७,९००,९५०.०	२०७४		
३	धोवी खोला खानेपानी योजना	१,२,३	नयां	४६२	५७,९००,९५०.०	२०७४		
४	अंधेरी खोला	९	नयां	४०	५,०९३,०००.००	२०७३		
५	अंसेलु पानी खानेपानी योजना	५	नयां	९२	११,५२९,९००.०	२०७३		
६	सिस्नेखर्क खानेपानी योजना	वडा ५,६,७	नयां	२२९	२८,६९९,४२५.०	२०७५		

७	छाया पानी खानेपानी योजना	५,६	नयां	२०४	२५,५६६,३००.०	२०७६		
८	ओखलेढुंगा खा.पा.यो	४	नयां	५०	६,२६६,२५०.००	२०७३		
९	फुलबारी मूल खा.पा.यो	८,९	नयां	१९२	२४,०६२,४००.००	२०७८		
१०	ढोवी खोला खानेपानी योजना	७	नयां	५८	७,२६८,८५०.०	२०७४		
११	खाप्सिनी डाङ्डा	९	नयां	४०	५,०९३,०००.०	२०७६		
१२	ओखलेढुंगा खा.पा.यो	४	नयां	५०	६,२६६,२५०.०	२०७६		
१३	ठुलोठुङ्गा खा.पा.यो	२	नयां	१६	२,००५,२००.०	२०७६		

अनुसूचि ११ गाविस को एक बर्षे कार्य योजना

क्रमांक	कृयाकलाप	वडा नं	योजना को किसिम नयां, मर्मत	लाभान्वित घरधुरी संख्या	अनुमानित लागत	कार्यन्वयन बर्ष	सहयोगी निकाय	
							आन्तरिक	बाह्य
१	महोतरे खा. पो यो	७	मर्मत	२५		२०७३		
२	महभिर खा. पो यो	७	मर्मत	२५		२०७३		
३	चुत्रेला	७	मर्मत	२५		२०७३		
४	साउनेपानी खा.यो		मर्मत	१२		२०७३		
५	पानखरे खा.यो	४	मर्मत	३४		२०७३		
६	कमेरपानी मूल खानेपानी योजना	२	मर्मत	३०		२०७३		
७	खरिपानी खा. पा.योजना	४	मर्मत	२४		२०७३		

अनुसूचि १२ पूर्ण सरसफाइको लागि वडा र गाविस तहको कार्ययोजना

क्र सं	कृयाकलाप	मिति		जिम्बेवारी	
		देखि	सम्म	मुख्य	सहयोगी
१	गाविस सचिवसँग भेटघाट गरि भिवाससिसिको बैठकको मिति निर्धारण गर्ने			सदस्य सचिव	जिविस
२	भिवाससिसिको बैठक: खुल्ला दिसामुक्त घोषणा पछिको अवस्था माथि छलफल,			संयोजक	जिविस
३	गाविसको सबै घरधुरी सरसफाइ सम्बन्धी तथांक संकलन (चपी, चाड., फोहोर थुपार्ने खाडल, सावुन पानीले हातधुने ठाँउ आदि)			गाविस	जिविस

४	गाविस स्तरीय पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धी कार्य योजना निर्माण तथा जिम्मेवारी वाड़फाड			गाविस	जिविस
५	वडा नागरिक मञ्चको बैठक र वडा वास सिसिको जिम्मेवारी सम्बन्धी निर्णय गर्ने			गाविस	जिविस
६	वडा नागरिक मञ्चलाई अभिमुखिकरण			गाविस	जिविस
७	वडा वाससिसि । वडा नागरिक मञ्चको नेतृत्वमा वडा कार्य योजना निर्माण			गाविस	जिविस
८	वडा तहका पूर्ण सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी छलफल तथा अन्तरक्रिया			गाविस	जिविस
९	प्रत्येक दुई महिनाको एक पटक भिवाससिसि को बैठक			गाविस	जिविस
१०	प्रत्येक एक महिनाको एक पटक वाडवाससिसि । वडा नागरिक मञ्चको बैठक			गाविस	जिविस
११	राजनैतिक दल र भिवाससिसि वीच छलफल र कार्यक्रममा सहयोग गर्ने वातावरण बनाउने			गाविस	जिविस
१२	आमा समूह, वन समूह, क्लब, जातिगत तथा सास्कृतिक सञ्जालहरुसँग छलफल तथा अन्तरक्रिया			गाविस	जिविस
१३	विभिन्न माध्यमबाट प्रचार प्रसार तीव्र गर्ने कार्यक्रम निर्धारण गर्ने जस्तै: सार्वजनीक सुचना टांस प्रचार प्रसार/वोड, माइकड, विद्यालय स्तरिय च्याली, स्थानीय एफ एम आदि			गाविस	जिविस
१४	प्रत्येक विद्यालयमा संस्थागत वास समिति गठन गर्ने (शिक्षक, अभिभावक तथा विद्यार्थी रहेन गरि) तथा विद्यालय र विद्यार्थीको घरसम्मलाई ध्यानमा राखि कार्य योजना तयार गर्ने			गाविस	शिक्षा समिति
१५	विद्यालय व्यवस्थापन समिति, अभिभावक शिक्षक संघ र शिक्षक शिक्षिकासँग अन्तरक्रिया अभिमुखिकरण तालिम			गाविस	जिविस
१६	महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयं सेविका तथा नागरिक समाजहरुसँग अन्तरक्रिया			गाविस	जिविस
१७	प्रत्येक विद्यालयमा विद्यालय स्तरीय बाल क्लब गठन तथा परिचालन			गाविस	जिविस
१८	विद्यालय स्तरीय बाल क्लबसँग अन्तरक्रिया			गाविस	जिविस
१९	गा.वि.स स्तरीय अनुगमन समिति गठन तथा आचार संहिता निर्माण			गाविस	जिविस

२०	बडा स्तरीय अनुगमन समिति गठन तथा आचार संहिता निर्माण			गाविस	जिविस
२१	गा.वि.स स्तरीय सम्पूर्ण कार्यालयहरुमा सरसफाई सम्बन्धी प्रचार सामग्री टाँस्न			गाविस	जिविस
२२	स्थिय सेवा प्रदायकहरु द्वाराघरदैलो कार्यक्रम (महिनाको १ पटक)			गाविस	जिविस
२३	प्रत्येक महिनामा कम्तीमा एकपटक शिक्षक, विद्यार्थी र संचालक समितिद्वारा विद्यालय सेवा क्षेत्रमा घर दैलो कार्यक्रम			गाविस	जिविस
२४	प्रत्येक महिना प्रत्येक बडाले पूर्ण सरसफाईको सूचक कुनकुन घरले पुरा गरे र गरेन् तथ्यांक अद्यावधिक गर्ने			गाविस	जिविस
२५	प्रत्येक महिनामा सकलन गरेको तथ्यांक सार्वजनिक स्थल र गाविसमा टास्ने			गाविस	जिविस
२६	प्रत्येक बडा र गाविसको पूर्ण घोषणा गर्ने मिति उल्लेख गर्ने			गाविस	जिविस
२७	सर्व प्रथम खुल्ला पूर्ण सरसफाई क्षेत्र घोषणा गर्ने बडा तथा विद्यालयलाई सम्मान र कदर			गाविस	जिविस
२८	सरसफाई परिचय पत्र वितरण			गाविस	जिविस
३०	पूर्ण सरससफाई घोषणा पश्चातको बैठक वस्ने			गाविस	जिविस

अनुसूचि १३ गाविस स्तरीय पूर्ण सरसफाई योजना चक्र

पूर्ण सरसफाई घोषणा प्रक्रिया

